

KULTÚRA

ROČNÍK XXIV. – č. 21

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

15. DECEMBRA 2021

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: teodor.krizka@gmail.com • Cena 1,90 €

Či už si to priznáme, alebo nie, máme radi stereotypy. Vnášajú do života akýsi druh istoty, pocit bezpečnosti. Aj príslovie pripomína lepšieho vrabca v hrsti, ako holuba na streche. Máme v sebe náklonnosť všetko merať a zvažovať cez materiálnu skúsenosť. Takže za vrabca považujeme napríklad aký – taký príjem, spokojnosť s bývaním, zariadením domu, so správaním sa našich detí – aspoň teda to, čo sami vidíme a počujeme... Jednoducho, že nie sme horší, ako tí ostatní, alebo lepšie povedané, nechceme „vytŕčať“ nad ostatných. Inakosť sa nenesí, ledaže by šlo o to,

v úplný chaos a nebude zomleté na prach, do tých čias nemôžeme hovoriť o nástupe nových a stálych hodnôt ...“ (Božích hodnôt – pozn. P.O.)

Ešte pár myšlienok Pavla Straussa:

„Väčšina starého začína strácať svoju platnosť. Väčšina nového ešte neukazuje známky trvácnosti. Tesná brána okolo nás vedie do nového veku, kde bude všetko iné, všetko pretvorené. Tesná brána v nás je jedine schodná cesta, i keď sa už nemôžeme prepchať vonkajšou tesnou bránou.“

„Ide o to, dať sa už len Bohu. Dať mu najviac z toho, čo máme. Dať mu všetko.

O holubovi na streche a o vrabcoch, čo odleteli...

že si ma niekto všimne, alebo že chcem na seba upozorniť.

Doba, v ktorej žijeme, „rozohlnala“ všetky vrabce našich istôt a sme tým zaskočení. A to až natoľko, že nedokážeme vidieť tie krásne a neporovnateľne vznešenejšie „holuby na streche“. Ohlúpili sme a oslepli, zahľadení len do svojich prázdnych dlaní – tých materiálnych, ale aj tých duchovných...

Zrútili sa nám mnohé z našich svetov; spôsob života, možnosti trávenia času, ponarúšali sa vzťahy, či príbudoľ strach o zdravie a niekedy aj život – svoj, alebo našich blízkych.

Vydať sa na cestu za „holubom na streche“ je vždy riskantné a niekedy aj nebezpečné. Lenže cieľ dáva zmysel ceste! „Organizovaný“ duchovný život vo farnosti je v troskách. Napriek a či vďaka železným zvykom, ako napríklad prežívanie nedele, sviatočných dní, o atmosfére Veľkej Noci a Vianoc už nehovoriac, sme stratení a s nostalgiou hľadáme za odleteným krdlikom splašených vrabcov, naivne si mysliac, že sa nám vrátia a jedného krásneho dňa – čoskoro! – nám padnú do lona...

Namiesto ľutovania sa a notorického omieľania, že „ako to bolo dobre“ a „kedy zas bude po starom“, treba zdvihnúť hlavu a odhodlať sa k odvahu vykročiť, hoci aj na neistú a riskantnú cestu za tým, čo je vznešené!

Pavol Florenský, ruský mysliteľ, filozof, matematik a kňaz, akoby prorocky uchopil dnešnú dobu:

„Nič nemôže zostať na svojom mieste, všetko musí strácať svoju formu, svoje zákonitosti... Všetko existujúce musí prísť ku konečnému rozpadu, zpráchniveniu, roztraveniu, ... že ak sa všetko staré neprevráti

Dajme sa mu bez výhrady. Viac mu dať nemôžeme. Viac ani od nás nechce. Možno, že sa mnohí z nás musia stratiť, aby sa zas našiel svet.“

„Mať odvahu byť samým sebou, je vubudované na paradoxe, že večné sa stalo časným a časné sa stane večným. A to je obdoba Kierkegaardovej vety: „Veriť znamená stratiť rozum, aby sme získali Boha.““

A 7. 10. 1984 si MUDr. Strauss zapísal:

„Príkoria a poníženia, facky a bolesti sú stupne, ktorými môžeme vystúpiť do vyšších podlaží svojho vnútra. Bez hnevu, bez zatrpknutosti, len úsmevom z nadhľadu. Navonok možno všetko stratiť, aby sme vnútorne získali. Nielen všetko, ale i všetkých.“

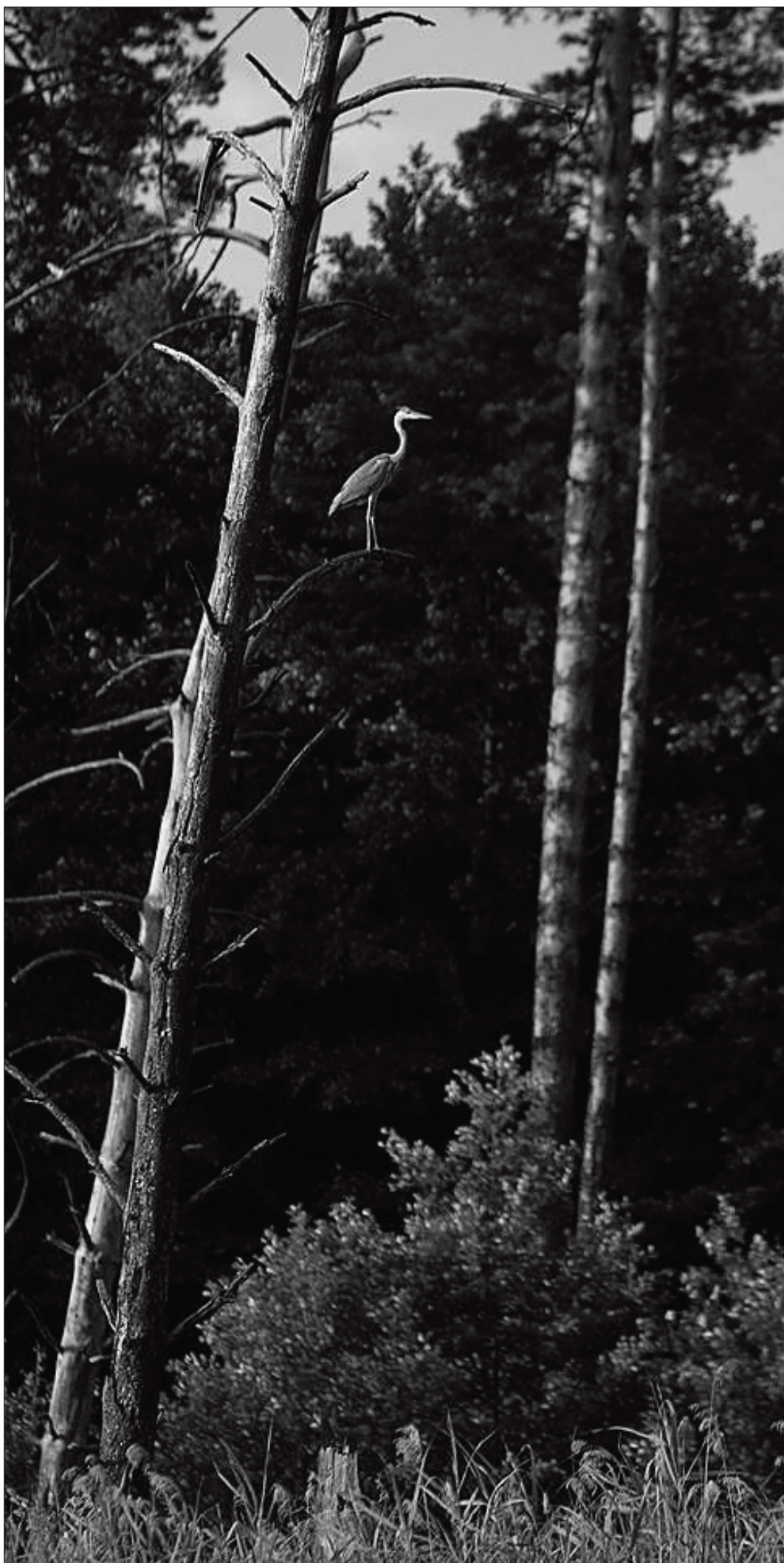
Všetko nové sa začína nadobúdať strácaním a vzdávaním sa starého. Pán Ježiš hovorí o „novom víne“, ktoré tí, čo poznali staré, nebudú chcieť, lebo „staré je lepšie“ (Lk 5,39). Dnešné časy sú pre nás veľkou školou, aby sme nikdy neprestali túžiť po vyššom, krajšom a lepšom...

To je aj cieľom každoročne sláveného Adventu. V priebehu štyroch nediel' vzbudiť v človeku záujem o to nové, lepšie a vznešenejšie a následne v ňom aj vybudovať odvahu vydať sa na túto úzku cestu.

Boh neopúšťa svoj ľud! Sú tu vaši kňazi, je tu každodenná Kristova obeta! „Spartakiáda“ uletela!!! Ostáva však možnosť dosahovať osobné rekordy, výšiny duchovného vzopätia sa o akých sa nám možno ani nespomínalo! (Pri tej doterajšej všeobecnej spokojnosti samých so sebou sa ani nemohlo...)

Holub je nádherný symbol vyššieho cieľa. A vôbec nevádi, že je na streche...!

„Vzpriamte sa, zdvihnite hlavu, lebo sa blíži vaše vykúpenie“! (Lk 21,28)

Snímka: Teodor Krížka

Návraty k téme pandémie sú na stránkach Kultúry rozhodne netradičné. Jeto skôr téma pre odborné časopisy a medicínsku odbornú diskusiu. Na mediálnej úrovni je nevyhnutná, lebo dôsledky riešení zo strany štátu postihujú sociálnu a ekonomickú štruktúru spoločnosti. Opatrenia imperatívne prenikajú do života každého jedinca. Spoločnosť je 24 hodín doslova bombardovaná a inoktrinovaná vládnymi, tzv. protipandemickými opatreniami. Diskusia na túto tému neexistuje. Je to tým, že dominantne ide o problém politický. Na diskusiu je nevyhnutná názorová konfrontácia, ktorá sa z mocenského hľadiska stala nepohodlnou a neprípustnou. Presa-dzovanie vládných opatrení je postavené na fanatickom presadzovaní očkovania ako jediného prostriedku riešenia pandémie. Sociálnymi dôsledkami vedie táto dogma k deleniu a k deštrukcii spoločnosti. Nielenže sa počas epidémie virózy zmenila definícia pandémie, aj interkontinentálny charakter má podporiť globalizovanú akčnosť, vzdialenú od riadenia jednotlivých štátov. Presadzuje sa tak ideológia moci centrálne-mocenskými uniformnými riešeniami. Všetky ekonomické prostriedky smerujú nefunkčným opatreniam a k zavádzajúcej propagande. Tejto vlne sa prispôbujú už aj vykričané domy. Vo viedenskom bordeli začali s očkovaním a podnikavé pracovníčky týmto zákazníkovi poskytujú zľavový bonus. Bordely takto de facto nadobudli status štátom uznaných zdravotníckych inštitúcií, akceptovaných ministerstvom zdravotníctva a lekárskou komorou. Každý prostriedok posväcuje očkovaciu kampaň. Neočkovaní sa stali ohrozením verejného zdravia

a objavuje sa pojem "pandémia neočkovaných".

Aká je však reálna situácia? Pandémia neočkovaných neexistuje. Kto to tvrdí, podporuje vládnú propagandu, ktorá má nadnárodný globalizovaný charakter. Jej obsah je tak argument pre oprávnenosť, ktorým vlády odôvodňujú porušovanie ľudských práv a slobôd. Čo sa však skutočne preukázalo, je nedostatočná funkčnosť m-RNA vakcín a rozširovanie infekcie aj prostredníctvom očkovaných. Už nikto neskúma a netestuje, aká je reálna imunita po očkovaní. Hádzat' vinu na neočkovaných je nebezpečná hra a nemá reálne medicínske opodstatnenie. Počty pozitívne testovaných z krajín s vysokou zaočkovanosťou to jasne prezrádzajú. Obviňovanie z nezodpovednosti voči spoločnosti nahradil starší model budovania nenávisťi. Ten bol postavený na rasovom základe. Propaganda vlád presvedčila očkovaných, že budú po zaštení v bezpečí. Ľudia sú klamaní, podvádzaní na základe kampaní ministerstiev zdravotníctva... Je to existenčné donucovanie ľudí k účasti na experimentálnom podávaní nepreverených vakcinačných roztokov. Ich imunizačný efekt sa v krátkodobom zmysle nepotvrdil, strednodobé dôsledky začínajú črtať a dlhodobé sú neznáme. Vládam sa podarilo ľuďom nahovoriť, že prostredníctvom očkovania pandémie odznie a očkovaní budú covid-sterilní. Starší očkovaní nebudú od mladých a detí infikovaní, vnuci opäť môžu navštevovať svojich starých rodičov. Druhá dávka očkovania všetkých ochráni... Ten, kto sa nenechá očkovať, ochorie... To sú tvrdenia farmafiriem a vyvolených odborníkov... Aj napriek absolútne nesympto-

PETER POGÁDY

Kto zastaví pandémiu

Peter Pogády, lekár, neurochirurg sa narodil v Bratislave v roku 1954. Polovicu života prežil na Slovensku a 30 rokov pracoval ako neurochirurg na neurochirurgickej klinike v Rakúsku. Je v trvalom kontakte so Slovenskom a sleduje svojim pohľadom udalosti v kontexte vývoja politických a spoločenských udalostí vo svete, ktoré mu nie sú ľahostajné. Je autorom nielen odborných, neurochirurgických publikácií, ale aj zbierky esejí pod názvom "Emancipácia občana" (Spolok slovenských spisovateľov, 2012), ktoré boli po roku 1989 publikované v Literárnom týždenníku a v Kultúre. Zjednocujúcim motívom jeho esejí je myšlienka, že pre moc je najnebezpečnejší emancipačný pocit, rozpoznanie vlastnej ceny a pochopenie oprávnenia vplývať na procesy rozhodovania o svojej budúcnosti.

TEODOR KRIŽKA

Odtlačky

Drevený stôl a ruky na stole,
akoby horel svietnik v kostole,
v podvečer stále na tom istom mieste
dve ustaté, no rozpálené päsťe.

Ležia tam dodnes, v dreve odliate
podobne ako v poli úvrate,
po páre rúk, vždy takých plných činov,
dve jamky ako pole s oráčinou.

Dnes do tých jamiek kladiem päsťe sám,
zrak dvíham nahor, kamsi k nebesám,
len ktovie, či mi ruky ozaj vedie krása
a pod ich ťarchou jamky prehľbia sa.

Odtlačky rúk... tak málo, povieťe,
viac po nás nezostáva na svete,
aj to len, keď náš život býval ťažký,
naozaj plný námahy a lásky.

matickému priebehu ochorenia (neochorenia), ignorujú sa prirodzené efektívne imunizačné mechanizmy. Takýto prístup pritom postihuje „očkovaných“ aj „neočkovaných“. Propagandistické tvrdenia nemajú dôkazný základ. Demagogicky sa vychádza z imunologickej skúsenosti pri iných ochoreniach.

Očkovaním sa natrvalo nedoriešila ani chrípka. Krajiny s viac ako 80 percentnou zaočkovanosťou vstúpili opäť do novej vlny... Na Slovensku prežíva očkovacia propaganda naďalej z argumentu nízkej zaočkovanosti a z informačného embarga. V jednotlivých štátoch sa postupne vynárajú manipulácie s počtami chorých a nakazených. Svedčia o tom aj údaje z Francúzska, Talianska - centra začiatku "kolonizácie" Európy vírusom. No mimo mainstream sa objavujú aj z Rakúska a Nemecka. Pokiaľ nemajú očkovanie vážne príznaky pre istotu sa netestujú. Zároveň sú zvyšňované "nákupom" väčšej slobody. V každej diktatúre sa aj so slobodou obchoduje... Hlavným argumentom pre vakcináciu bolo zbavenie sa testovania. Realita však tento argument ohrozuje. Zaznamenané komplikácie - tvorba krvných zrazenín, zlyhávanie srdca v dôsledku zápalu srdcového svalu a osrdcovníka, neurologické - aj trvalé následky, či nebezpečenstvo nárastu autoimúnnych ochorení a počty postvaxinačných úmrtí sa štatisticky bagatelizujú. Covid automat - to sú vymyslené kritériá pre donucovanie na očkovanie a pokus

tvoriť dojem organizovaného zápasu štátu s vírusovým ochorením. Mladým bolo nahovorené, že len ak sú očkovaní môžu cestovať, ísť na diskotéku, do klubu... Občan nemôže ísť do reštaurácie, na nákup, do susedného okresu, k lekárovi... Ide o priamu vydieracu manipuláciu občanov, bezškrupulózne a kriminálne. Všetko postavené na propagande a neschopnosti uveriť, že vlády, medzinárodné inštitúcie, farmafirmy - nemusia hovoriť pravdu. Tak gigantická lož nemôže preda existovať...

Veriť a nepreveriť je rozhodne pohodlnejšie. Absolútne čísla pacientov na oddeleniach intenzívnej starostlivosti s pozitívnym nespoľahlivým PCR testom - nemajú z hľadiska celkových štatistických údajov morbidity a mortality dostatočnú výpovednú hodnotu. Chýba jasná súvislosť medzi smrťami ochoreniami (klasifikovanými ako "pridružené") a pozitívne otestovanými. Dôvod pobytu na staniach intenzívnej starostlivosti a údaje o úmrtnosti sa tak štatisticky pred laikmi zahmlievajú v prospech zákernej covidu. To len preto, lebo vlády na riešenie situácie vsadili všetko na povinné očkovanie. Groteskný je systém protipandemických opatrení - s ešte komickejšim systémom výnimiek. Základné práva a slobody sú pritom porušované. Zdravotnícky systém - špeciálne na Slovensku - môže aj pri minimálnej záťaži reálne zlyhávať. Nielenže bol liberalizmom ideologicky deformovaný, chronicky

podfinancovaný a vykrádaný, ale bol materiálne a najmä personálne už dávno pred pandemiou deštruovaný. Zničený ambulantný systém, ako filter a prevencia proti preťažovaniu nemocníc, bol degradovaný. Pri pohľade na zasadania v národnej rade, tlačové konferencie, formu a obsah otázok redaktorov - nie je strata štátnosti nereálnou vidinou. Aj keď len formálna suverenita Slovenskej republiky sa v globalizovanom svete jednoducho vyparí... Stádo sa pritom prihlúplo prizerá...

TASR priniesla súhrn návrhu konzília odborníkov, ktorý má reagovať na zhoršujúcu sa epidemiologickú situáciu na Slovensku. Najpozoruhodnejšie sú platenie zvýhodnenej PN-ky pri ochorení

na covid len zaočkovaným, vstup do zamestnania len s covid pasom a zväzovanie povinného očkovania určitých skupín obyvateľov tak, ako to robia údajne v iných štátoch EÚ. Zvýšenie zaočkovanosti sa považuje za jediný nástroj zvládnutia každej, aj nasledujúcej vlny... To všetko je primitívne vydieranie bez dôkazov, svedčiace o tom, že vládami propagovaný koncept sa dostal do slepej uličky.

Osobne ľutujem obidve pani primárky aj s junáckym riaditeľom Inštitútu zdravotných analýz MZ Slovenskej republiky, ktorí - možno v dôsledku svojich ambícií a možno aj v dôsledku svojej politickej navišty - sa ocitli na mainstreamových obrazovkách úlohu poslov júbových správ konzília odborníkov (TA3, 6.11.2021)... Protipandemické konštrukty sa odteraz budú automaticky stotožňovať aj s ich menami. Doteraz "hlavní reprezentanti" pochopili, že je najvyšší čas v dôsledku vlastnej mediálnej kompromitácie štafetu odovzdať... Zvestovatelia majú za úlohu tvoriť dojem, že individuálna zodpovednosť sa dá nahradiť kolektívnu nezodpovednosťou, odôvodnenou abstraktnou vedeckosťou, neposkytujúcou ani len jej ilúziu. Úlohou konzília je zabezpečenie „vedeckých“ argumentov pre vládu (nielen slovenskú) na lokálnu adaptáciu a organizačnú koordináciu nadnárodnej očkovacej diktatúry. Vydieračské mechanizmy sú určené pre neprispôsobivú časť populácie, ktorá "vede" postavené len na cito-

vaní vyvolených inštitúcií a autorít neuverila. Zodpovední sú všetci, čo v tejto súvislosti nepovedia pravdu. Je aj otázkou, čo s miliónmi dávok údajnej vakcíny, ktorým hrozí dátum expirácie. Vyjadrenia, že neočkovaní sú zdrojom nákazy je nepodložené tvrdenie. Samotný šéf amerického Národného výzkumného ústavu alergických a infekčných ochorení – nedotknuteľná osoba - Anthony Fauci v rozhovore pre MSNBC uviedol, že u delta varianty je vírusová nálož v nosohltane u nakazených očkovaných identická ako u neočkovaných. Osobne sa pýtam, či práve očkovaní nie sú zdrojom nových vírusových mutácií, či očkovanie nepoškodzuje prirodzenú imunitu a bez ďalšej dávky imunitného "životabudiča" očkovaní neprežijú... Nie je takáto vakcinácia spúšťačom mechanizmu vynútenej závislosti... Vývoj pritom naznačuje, že čím viac očkovaných - tým viac pozitívne otestovaných. Čím viac otestovaných, tým viac "nakazených". Očkovaní aj neočkovaní, s príznakmi aj bez príznakov, roznášajú vírus rovnako. Politikov to nezaujíma. Kolotoč obviňovania a doslova svojvoľná tvorba de-

štrukčných opatrení môže na úrovni sociologickej a hospodárskej nadobudnúť katastrofický charakter. Natláča sa otázka, či práve deštrukcia nie je cieľom...

Jediným riešením je nevyhnutný návrat k medicínskej normalite a logike. Sem patrí rehabilitácia samozrejmostí - zdravý nie je chorý a chorých má liečiť lekár. Základom je okamžite ukončiť očkovací vydierací režim a zachovať dobrovoľnosť očkovania. Každé rozhodnutie pre očkovanie alebo neočkovanie nemá byť viazané na akékoľvek podmienky a diskrimináciu. Pre očkovanie detí a mladistvých neexistuje žiadny dôvod. Dôvodom sa stala len dogma o získaní kolektívnej imunity. Nevyhnutným riešením je aj okamžité zastavenie povinného testovacieho režimu a orientovanie sa v rizikovej populácii na preverovanie protilátkovej opodstatnenosti každého návrhu na očkovanie - samozrejme zo strany lekára. Vzhľadom na problémy s realizáciou jetento návrh považovaný za drahý, abstraktný a nereálny...ako všetko, čo nesleduje cieľ... Zisťovanie protilátok by bolo aj serióznou databázou pre preverenie účinku imunizácie m-RNA vakci-

Kresba: Andrej Mišanek

nami. Ich vysokou účinnosťou sa predsa farmafirmy hrdili. Tí, ktorí nemajú žiadne protilátky - pokiaľ budú symptomatickí - môžu byť orientačne otestovaní aj nie celkom spoľahlivým PCR testom. Starostlivosť o evidovaných pozitívne testovaných nemôže prevziať call centrum, ale lekár, pokiaľ o to otestovaný sám prejaví záujem...Nevyhnutná je včasná kontrola a medikamentózna liečba lekárom. Keď sa vytvorí s životom nezlučiteľná pneumónia, ktorá často sprevádza ťažké stavy pacientov na respirátroch, ako dôsledok imu-

ndeficientného stavu, býva už neskoro... Vzniká aj nezávisle od covidu, ale je možná aj pri narušení prirodzenej imunity v dôsledku očkovania, čo je považované za absolútny "hoax" - kacírsky vyjadrenie... aj keď je formulované len v podobe otázky. „Blbo“ sa pýtať je v diktatúrach trestné. Filmy typu "Skřivánci na niti" sú očividne opäť aktuálne... Cez telefón sa ordinovať nedá, lockdownom sa nič nedorieši... Zdravie a sloboda zároveň a nie donucovanie namiesto slobody. Hypotetické očakávanie kolektívnej imunity je možné preverovať na úrovni medicínskej štúdie. Jej dosahovanie experimentálnou vakcínou v rozmeroch celého štátu či kontinentu je za hranicou zákona. Seriózne štúdie majú svoje zákonitosti, právne predpoklady a vyžadujú súhlas etickej komisie. Autorita inštitúcií, časopisu a autorov štúdie nie sú ešte argumentom pravdy. Ak štúdia slúži ako dôvod pre zavádzanie obmedzení, musia existovať právne predpoklady pre preverenie jej metód a záverov.

Neustále obnovovaná nádej pred a tesne po voľbách je postavená len na emocionálnej báze, na vzťahu k mediálne najlepšie zobrazenému predsedovi strany a na viere - "bude lepšie". Celý štát žije v neustálej klíme reforiem. Slovensko je už tak doreformované, že stále musí bojovať proti reformám, ktorých dôsledky obyvateľstvo často nechápe a o ktoré ani nestojí. Klímu v štáte deformuje covidová inscenácia, ktorá vo vládných réžiiach organizuje apartheid a diskrimináciu skupín ľudí. Keď nevidím, nerozumiem a nepočujem - zostáva len viera. Vždy je to však viera, ktorá si nechce pripustiť, že niekto to s ľuďmi môže myslieť až tak zle... Všetko v čase, keď ekonomika melie z posledného, rozvrátené sú sociálne väzby, zlikvidovaná je kultúra, narušená výuka a socializácia detí, zhoršuje sa zdravotný stav populácie. V Európskej únii sú už štandardne porušované základné ľudské práva a slobody. Rumunský europoslanec Cristian Terhes ukázal na kamery z polovice začiatku pozoruhodnú zmluvu s farmafirmami, ktorú nemôžu vidieť ani poslanci europarlamentu. Kto sú predstavitelia EÚ,

keď občania únie nemôžu byť oboznámení obsahom zmluvy v hodnote miliárd, pričom má dosah na základné ľudské práva? Argument zmluvného tajomstva znie v danej situácii ako provokácia a výzva k vzburе... "Má na to" Slovenská republika organizačne, finančne a hlavne personálne povedať pravdu...? Tu sa predsa jedná o osudy ľudí, o ich základné práva a slobody. Kariéristickí sociopati vo vládoch a parlamentoch nemôžu verejne priznať, že to z kariérno-prospechárskych, personálnych, ale hlavne z mocensko - politických dôvodov nedokážu.

Kto teda zastaví pandémiu? Bude to rozhodnutie politické, alebo zdravotnícke? Politika a zdravotníctvo sú navzájom spojené nielen mocensky, ale predovšetkým korupciou. Tá je súčasťou každého politického systému. Podstatný je jej rozsah. V liberálnej globálnej diktatúre je korupcia imanentnou súčasťou. Jej rozmery vyjadruje slovo globálny. Fakt zavedenia Covid pasov pre absolútnu kontrolu a evidenciu obyvateľstva, vedie k potrebe covidovej evidencie od okamihu narodenia. Z týchto dôvodov možno očakávať aj očkovanie kojencov... Bude to nový elektronický rodný list? Každý dostane už pri narodení svoj "QR kód", s ktorým pôjde do jasli, škôlky, školy, do práce ina nákupy... Pre ich pridelovanie je skutočne najvhodnejšie zdravotníctvo. Zdravotníctvo je nielen súčasťou, ale hlavne nástrojom politiky. "Vedecké" zdravotnícke opodstatnenie, lži, demagógia, korupcia, morálny relativizmus, propaganda, segregácia, covidový teror a diskriminácia obleteli a ovládli kontinenty. Rozhodnutie o ukončení pandémie je primárne politické a až ďaleko sekundárne zdravotnícke. Keď sa nezvyší stupeň občianskej gramotnosti a vlastnej sebaúcty, "pandémia" ukončená nebude. Je to surový existenčný zápas, ktorý môže mať veľké obeť na životoch a na morálnom stave spoločnosti. Sme v civilizačnom zlome.

Existenčná potreba slobody, počet ľudí, čo už nemajú čo stratiť, viera v dobro a základné ľudské práva rozhodnú, či liberálna diktatúra elit bude rozhodovať o našich osudoch...

Upozornenie

Kultúra č. 1/2022
vyjde s dátumom
12. január 2022

Prosba k priaznivcom Kultúry

Najľahšia forma podpory nášho časopisu je predplatné,
z ktorého príjem je predsa len o málo väčší
ako zo stánkového predaja.

Predplatiť Kultúru si môžete jednoducho
na e-maile: Ganisinova.Renata@slposta.sk

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí,
prispejte na číslo účtu Kultúry
v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK6909000000000000170427664

Obnovená ľudovo-demokratická Česko-slovenská republika sa od svojho začiatku označovala ako „spoločný štát dvoch bratských slovanských národov Čechov a Slovákov“. V tomto zmysle sa pripravoval v Moskve v marci 1945 aj vládny program prvej česko-slovenskej vlády národného frontu“. V ôsmej kapitole tohto programu sa vyhlasovalo:

„Strašné skúsenosti, ktorých sa Česi a Slováci dožili s nemeckou a maďarskou menšinou, ktoré sa z veľkej časti stali povojnovým nástrojom dobyvačnej politiky proti republike zvonka... nútia obnovené Česko-Slovensko k hlbokému a trvalému zásahu. S vinníkmi sa bude postupovať prísne a neúprosne, ako to vyžaduje svedomie našich národov, svätá pamiatka našich nespočetných mučeníkov, pokoj a bezpečnosť budúcich pokolení... Štátne občianstvo sa potvrdí iba tým občanom maďarskej a nemeckej národnosti, ktorí viedli aktívny boj proti Henleinovi a proti maďarským irredentistickým stranám a za Česko-Slovenskú republiku. Ostatným česko-slovenským občanom nemeckej a maďarskej národnosti bude česko-slovenské štátne občianstvo zrušené.“

Zrušenie občianstva malo v praxi tragické následky. Na konferencii v Postupime, v dňoch 17. júla až 2. aug. 1945, padlo tragické rozhodnutie. Víťazstvom opojené veľmoci v zmysle barbarského hesla *Vae victis* (Beda premoženým!) dali súhlas na „odsun“ Nemcov zo štátov strednej a východnej Európy. Pri tomto násilnom vysídlení sa uplatňoval princíp kolektívnej viny. Obyvatelia nemeckej národnosti, muži i ženy, starci i deti v Poľsku, Česko-Slovensku, Maďarsku, Rumunsku, Juho-slávií... boli nemilosrdne vytrhnutí z územia, na ktorom ich predkovia žili od stredoveku. Prezident Beneš vo svojom prejave v Lidiciach odôvodňoval túto neľudskú akciu argumentom, že za zánik predmníchovskej Č-SR, za Protektorát a za všetko poníženie a utrpenie národa s ním spojené, „Nemci jako celek jsou zodpovědni.“ V tomto duchu potom podpísal aj prezidentské dekréty týkajúce sa „problému Nemců, Maďarů a jeho definitivní řešení.“

Vzápätí nasledovali deportácie a iné brutálne zásahy, známe pod názvom „odsun“. Násilné vysťahovanie Nemcov z Česko-Slovenska oficiálne skončilo 26. októbra 1946. Suché číslice hovoria za seba: Z českých krajín bolo „odsunutých“ asi 3 milióny nemeckých občanov. Desiatitisíce z nich pri odsune zahynuli. Akcia mala dozvuky aj na Slovensku, kde v r. 1938 žilo asi 150 000 Nemcov. Podľa sčítania v r. 1950 bolo ich tam už len asi 5 000. Nemeckí občania v obnovení Č-SR sa stali obeťou etnických čistiek dávno pred tým, než sa tento pojem dostal do politického slovníka.

Výsledkom odsunu bolo prakticky vyľudnenie pohraničných oblastí Česka a Moravy. Do týchto prázdnych a vydrancovaných dedín, miest a mestečiek začalo už krátko po skončení vojny prichádzať nové „slovanské“ obyvateľstvo z Čiech a Moravy, ale ešte viac zo Slovenska. Podľa realistických údajov v rokoch 1946-1947 sa presťahovalo do českého pohraničia asi 200 000 – a podľa správy v časopise Demokratický týždenník č. 6 (z 9. februára 1947) až

250 000 – Slovákov. Boli to najmä prisťahovalci z východného, vojnou spustošeného Slovenska a neskôr aj početní slovenskí prisťahovalci z Maďarska a Rumunska. Napriek sľubom a očakávaniam takmer všetci títo prisťahovalci boli v novom prostredí vystavení ťažkým podmienkam a hrozila im národná a morálna záhuba. Na tento neutešený začali čoskoro upozorňovať mnohí poprední národní, cirkevní a kultúrni pracovníci.

Už od leta 1946 sa objavovali na túto tému niekoľko kritických článkov v Katolíckych novinách a v denníku Demokratickej strany Čas. Tak napríklad vo februári 1947 priniesol denník Čas článok „Slováci v Čechách a na Morave“, kde čítame: „Nemůže nám být jedno, či

až doteraz bývame... Keď sme sem prišli, hneď prvý deň sme počuli posmešky od majstra Šamana: ‚Vyžeňte ten dobytok von, nech sa to tu nemotá, nechcem to tu vidieť‘; ďalej od jednej spoluzamestnankyne, tiež Česky: ‚Slovákov nám tu bolo treba! Tých len do chlieva zavrieť všetkých, tí len ta patria.‘ Takýchto prípadov by som mohol uviesť ešte celý rad“. (Slovenský národný archív /SNA/, Fond: ÚP SNR, L-64, kart. 78)

Okrem Ústrednej katolíckej kancelárie (ktorá vyslala do pohraničia troch kňazov), Matice slovenskej a Spolku sv. Vojtecha (ktoré posielali knihy a časopisy) a niekoľkých jednotlivcov (ktorí kovali drobnú osvetovú a duchovnú prácu), sa záujmom a potrebám

nesmú uverejňovať inzeráty, ktoré propagujú nábor pracovných síl do českých krajín“.

Tento zárok však nijako nezmenšil sťahovanie Slovákov do českých krajín. Slovenskí robotníci odchádzali do západných krajín Republiky aj ďalej, pretože českí zamestnávateľia a znárodnené podniky im poskytovali lepšie pracovné podmienky a vyššie mzdy než zamestnávateľia a znárodnené podniky na Slovensku. Vláda by bola mohla tieto sociálne rozdiely vyriešiť rozumnou mzdovou politikou, platnou rovnako pre celý štát, ale z pochopiteľných príčin to neurobila.

Slovenské úrady si postupne uvedomili, že vysťahovalectvo do českých krajín sa deje za tichej podpory

Paška) navštívila v dňoch 12. – 19. februára 1947 významnejšie strediská slovenských vysťahovalcov a o svojich dojmoch i pozorovaniach podala obširnu správu. V úvode správy sa s nádychom romantizmu uvádza:

„Bez slovenskej pracovnej pomoci nebolo by sa bratom Čechom podarilo takým, až zázračným, spôsobom dať si do poriadku svoje pohraničné územie. Český národ si od národa slovenského inkasuje svoju pohľadávku, ktorú po prvom štátnom prevrate v roku 1918 investovali stotoční českí ľudia do národnej, administratívnej a kultúrnej výstavby Slovenska.“

Ďalšia časť správy je však už realistickejšia:

„V krajoch, kde chodila delegá-

FRANTIŠEK VNUK

O zabudnutých Slovákoch v českom pohraničí

zo Slovákov a Sloveniek v Čechách nám vyrastú stotoční občania, ktorí sa nebudú hanbiť za slovenskú mater. Nemôžeme zažmurovať oči nad ich dnešnou mravnou, sociálnou a národnou situáciou, ak len nechceme, aby sa o pár rokov vrátil k nám z Čiech element, ktorý nezapadne tvorivo do nášho (slovenského) prostredia, ba práve opačne, bude pôsobiť rozkladne.“

Autor píšuci pod pseudonymom „Verax“ ďalej uvádza niekoľko otrasných príkladov mravného, sociálneho a národného nebezpečenstva, ktorému musia Slováci v českom prostredí čeliť a dodáva: „Ako sa dobre pamätáme, tzv. Slovenský štát vedel sa postarať, aby naši robotníci v Nemecku cez vojnu mali svoje knižnice, mali slovenské časopisy, chodili k nim naši ochotníci hrať divadlá, robotníci mali kultúrne spolky a sami pod vedením slovenských učiteľov hrávali divadlá; jedným slovom, objektívne konštatované, slovenský človek a jeho národný a kultúrny vývoj v Nemecku nebol ponechaný náhode. Nechcime byť horší ako Slovenský štát.“ (Čas, 5. feb. 1947)

Povereníci a vedúci predstavitelia politického a kultúrneho života dostávali mnoho listov od jednoduchých slovenských ľudí, poukazujúcich na neznesiteľné pomery, ktoré naliehavo potrebovali liek a nápravu. Jeden taký list poslal predsedovi SNR J. Lettrichovi robotník Jozef Spevák z Dolných Orešian, ktorý spolu s 53 spoločníkmi odišiel 23. novembra 1946 na prácu do pohraničia, do závodu Es-Ka v Chebe. V dohode im sľúbili „súkromné byty v bezchybnom stave a za ubytovanie bude platiť závod“. Ale – ako píše Jozef Spevák – „keď sme do pohraničia prišli, riaditeľstvo spomenutého podniku nás dalo odviezť do drevených barakov, kde dovtedy boli ubytovaní nejakí zajatci... Keďže sme do drevených barakov nechceli ísť, zaoštarali nám núdzové byty, v ktorých

slovenských vysťahovalcov v zahraničí nevenoval nikto. Slovenské úrady sa zmohli iba na to, že vynášali uznesenia a vydávali obežníky, v ktorých vyzývali Slovákov, aby zostávali doma. V septembri 1945 sa predsedníctvo SNR uznieslo, že „zásadne odmieta akciu sťahovania Slovákov zo slovenského územia do Sudet alebo na Moravu a do Čiech... Je bezpodmienečne nutné zriadiť Slovenský osídľovací úrad, ktorý by podobné akcie zamedzil a koordinovane uskutočňoval sťahovanie slovenského obyvateľstva do južných krajov Slovenska“, ale konkrétne nijaké účinné opatrenia sa nekonali.

Pritom hospodárska situácia bola taká, že ani na Slovensku nebol prebytok pracovných síl a tí robotníci, ktorí odišli do Čiech, chýbali pri povojnovej výstavbe doma. V auguste 1946 poslala Ústredná úradovňa inžinierskej komory a Spoločenstvo staviteľov memorandum predsedníctvu Zboru povereníkov, v ktorom poukazujú na to, že počet pracovných síl na Slovensku sa znižuje, „hlavne preto, že pracovné sily odchádzajú do českých krajín... Podľa správ je t. č. v českých krajinách zamestnaných už vyše 150 000 [slovenských] robotníkov“. V príspeve sa navrhuje:

1. urobiť súpis slovenských robotníkov v českých krajinách;
2. zariadiť ich okamžitý návrat na Slovensko;
3. vydať prísny zákaz zamestnávať v stavebnom podnikaní v českých krajinách slovenských robotníkov. (SNA, PV-bezp. III/2, kart. 451).

Ale ani po tomto upozornení Zbor povereníkov nezaviedol nijaké rázne opatrenia; urobil iba plaché kroky na zamedzenie tohto odtoku slovenskej krvi do Čiech. Na svojom zasadnutí 26. augusta 1946 uložil povereníkovi informáciu, „aby vyrozumel všetky redakcie periodických časopisov na Slovensku, že

pražskej vlády a ony nemajú nijaké účinné prostriedky, aby ho mohli zastaviť. Robili teda len to málo, čo mohli; aby sa títo Slováci nestratili národu natrvalo, začali od roku 1947 organizovať a podporovať nesmelé akcie na udržanie národného povedomia krajanov v českom pohraničí.

A tak na jar 1947 sa položenie Slovákov v českých krajinách konečne stáva predmetom pozornosti zodpovedných slovenských vládnych orgánov: Predsedníctva SNR, Povereníctva školstva a osvetu a Povereníctva sociálnej starostlivosti. Ale v tom čase právomoc slovenských národných orgánov bola tromi pražskými dohodami natoľko obmedzená, že sa mohli iba prosebne obrátiť na ústrednú vládu v Prahe. Urobili tak na zasadnutí Predsedníctva SNR 3. marca 1947, kde sa uzniesli „požiadať predsedníctvo vlády o správu, ako mieni vláda vyriešiť otázku kultúrnych, národných a sociálnych potrieb Slovákov prisťahovaných do českého pohraničia“.

Podľa všetkých názorov hlavným iniciátorom tohto zároku bola Matica slovenská. V jeseni 1946 navštívila martinská skupina matičných pracovníkov predsedu Matice slovenskej, povereníka školstva L. Novomeského, a predložila mu objemný zväzok listov, ktoré Matica od Slovákov žijúcich v českom pohraničí dostala. Pohľad do tejto korešpondencie ukázal, že situácia tamojších Slovákov je zúfalá a je povinnosťou Matice niečo na ich záchratu urobiť. Povereník Laco Novomeský potom dohodol s Českou osvetovou správou zájazd matičnej delegácie do českých krajín.

Šesťčlenná matičná delegácia (správca Matice Ján Marták, spisovateľ František Hečko, ľudovýchovný referent Štefan Pasiar, prednosta slovenského oddelenia na MŠANO Vladimír Húska, ústredný školský inšpektor na Povereníctve školstva a osvetu Štefan Štamm a osvetový inšpektor Pavol

cia Matice slovenskej, sú dediny, mestá, ba i okresy s väčšinou slovenského obyvateľstva. Boli sme v továrňach, kde polovica, dve tretiny, štyri pätiny, ba niekde skoro všetci pracovníci sú Slováci...)

Maticu slovenskú volali do Čiech početné listy, žiadosti a deputácie – čiže vôľa tamojších Slovákov organizovať sa na programe matičnom je tam očitá... Z niektorých krajov prichádzali správy radostné, no odinakiaľ zasa prevládali zvesti o kultúrnej, sociálnej, spoločenskej ba i mravnej bezradnosti. A tá miestami vyvrcholila alebo vyvrcholila i v mrzkých pokleskoch a nerestiach.“ (SNA, ÚP-SNR, L-59, kart. 70).

Dňa 16. februára 1947 zavítala matičná delegácia do najzápadnejšieho mesta vtedajšej Č-SR – do Ašu. O svojom pobyte medzi tamojšími Slovákami píše: „Slovákov je v Aši 6 200, Čechov 4 000. Okolie Ašu je skoro celé slovenské, čiže ďalšie tisíce Slovákov! Zväčša sú to naši východniari, 70% slobodných. Slovenských detí je v Aši málo, viacej je ich na vidieku. Fabriky skoro všetky textilné... V Aši Slováci majú svoj ochotnícky krúžok, knižnicu približne so 100 knihami, prihlásených členov do Matice už 70! Potrebný by bol človek, čo by vzal celú kultúrnu činnosť do rúk. Potrebujú sa politicky organizovať, aby dosiahli vplyv vo verejných veciach. V januári bolo v Aši 137 zábavných podnikov, ale z toho iba jeden kultúrny – bábkové divadlo ‚Čert a Káča‘. Kultúru tu robí iba Slovenský ochotnícky krúžok! Majú Domov Slovákov, kde sa pomestí 30 ľudí!

Zárobkové pomery sú dosť zlé. Začínalo sa s platmi 7,80 Kčs, ba aj 6 Kčs! Dnes je to asi 11 Kčs na hodinu. Hostince naliehajú aj nedospelí mládeži. Náboženské pomery dobré. V kostoloch sú prítomní len Slováci. Českí kňazi sa starajú, koľko môžu... Zodpovední činitelia idú poruke. Sú tam vzácní českí ľudia, ale ešte

nevládu zvládnúť, materiál, ktorý sa do Ašu zišiel z celej republiky. To treba uznať, ale pomery sa stále zlepšujú.“ (SNA, ÚP-SNR, L-59, kart. 70)

Matica slovenská potom predložila Povereníctvu školstva a osvetu niekoľko návrhov na riešenie otázky ľudovýchovy dospelých Slovákov v českom pohraničí. Z týchto návrhov si Povereníctvo školstva a osvetu osvojilo štyri a predložilo ich Ministerstvu školstva v Prahe. Pražská byrokracia prijala však len jeden z nich: návrh týkajúci sa zasielania kníh a časopisov zo Slovenska do pohraničia. Návrh, aby sa o kultúrne potreby slovenských presídlencov mohli starať osvetoví inštruktori vyslaní zo Slovenska (ktorí by dostávali inštrukcie od Povereníctva cez slovenské oddelenie Ministerstva školstva), pražské ministerstvo – na návrh Zemskej rady osvetovej v Prahe – zamietlo. Zemská rada odôvodňovala svoje odmietavé stanovisko takto:

„Je totiž obava, že po ustanovení slovenských osvetových inštruktorů v Čechách, může žádat pověření jejich ustanovení i na Moravě. Bude-li učiněn první průlom, může přijíti s požadavkem slovenských škol a slovenských školních inspektorů. Církev mohou žádati slovenské bohoslužby a následkem toho slovenské kněze. Současně mohou i jiná pověření žádati slovenské experty a orgány v českých zemích. Není vyloučeno, že by totéž mohli žádat Rumuni a snad i Maďari (až dojde ke smlouvám na poli kulturním), neboť sa nacházejí v zcela jiném prostředí a mají též právo, aby „nestratili, třeba přechodně, kontakt s kulturním děním“.

Domníváme sa, že Slováci, kteří jsou jen přechodně v pracovním poměru v Čechách, mohou udržovati styk se Slovenskem knihou a časopisy a osobním stykem při návštěvách rodin a při dovoleně. Slováci, kteří jsou zde usazeni trvale, mají jistě sami zájem na tom – a je to i zájem celostátní – aby se co nejdříve szili s novým prostředím, přizpůsobili se...“ (SNA PŠK, S/1947, kart. 5).

Slovenskí vystáhalci v českom pohraničí si postupne uvedomovali svoje druhotné spoločenské a politické postavenie; že sú odsúdení na počesenie. Ako vyplýva z početných listov v archívoch SNR a Povereníctva pre školstvo a osvetu, každá snaha o presadenie národnej identity a takmer každý prejav slovenského povedomia sa označoval za fašizmus a ľudáctvo a sústavne sa odmieta. Slovenská reč a slovenské tradície boli často predmetom výsmechu a diskriminácie. Toto robilo ich život stále neznesiteľnejším. Tí slabší podľahli tlaku, asimilovali sa a pre národ sa stratili. Tí sebavedomejší sa buď vrátili na Slovensko, alebo – keď po februári 1948 začal exodus protikomunisticky zmýšľajúcich občanov na Západ – mnohí odišli z pohraničia do emigrácie.

Ešte žalostnejší bol osud slovenských presídlencov z Maďarska a z Rumunska, ktorých Presídľovacie komisie v Maďarsku a Rumunsku verbovali sľubmi, že po „návrate do vlasti svojich predkov“ dostanú úrodnú pôdu na južnom Slovensku, ale po príchode na Slovensko ich deportovali na západ – osídľovať a zveľadovať hornaté české pohraničia.

Jedna taká skupina Slovákov z Békešskej Čaby (55 rodín, 220 osôb) prišla na Slovensko 21. októbra 1946. Mnohí z nich v Maďarsku zanechali prosperujúce gazdovské

usadlosti. Ale keď prišli na Slovensko, namiesto poľnohospodárskej pôdy a budov na Žitnom ostrove a v okresech na slovenskom juhu ich odtransportovali do Čiech, kde z týchto hrdých samostatných gazdov urobili deputátnikov na štátnom majetku. V sťažnosti, ktorú poslali SNR v januári 1947, takto opisujú svoje sklamanie:

„Transport do Čiech trval šesť dní a po skončení cesty ocitli sme sa v okrese prachatickom. Proti našej vôli potrhali nás: do Guthausenu 12 rodín, do Českých Žlebov 18 rodín, do Hornej Vltavice 17 rodín, do Kunžvaldu 8 rodín. Kraj je veľmi hornatý, všade vókol samé hory. Na Čabe však, kam oko dovidí, je rovina. Počasie v okrese prachatickom je drsné, veľmi chladné; na Čabe mierne a teplé... Bývanie v domoch, ktoré zostali po Nemcoch. V obci Guthausen býva len 12 slovenských rodín a viac nikto. Opatrujeme tu dobytok (70 kráv), sena je však málo, už len na 3-4 týždne. Ako bude ďalej? Bude asi treba dobytok popredať mäsiarom. Seno, pšenica, žito, jačmeň, ovos je od kosby a žatvy vonku, čiastočne na koreni, čiastočne hnije v krížoch. Zachrániť sa už nedá nič. Veľká škoda! Zemiaky dosiaľ nepovyberané, sú v zemi. Na povrchu sú už zamrznuté, lebo počasie je tu veľmi chladné. Domy sú niektoré zachovalé, niektoré poškodené, nábytok veľmi poškodený.

Domy, pozemky a dobytok neboli nám rozdelené do súkromného vlastníctva. Patria tzv. pastvinárskemu družstvu, ktoré má sídlo v Prachaticiach. Za opatrovanie a chovanie dobytku nám sľúbili na jednu deputátnickú rodinu 850 Kčs v hotovosti, 90 kg obilia, 80 kg zemiakov a na osobu pol litra mlieka na deň. Každá rodina si varí doma, väčšinou ešte z toho, čo sme si priniesli z Čaby.

V obci Guthausen nie je ani škola, ani kostol, ani obchod, ani lekár. Takí sme opustení. A máme deti, ktoré majú ešte do školy chodiť. Tak radi by sme ich dali už teraz do slovenskej školy, aby z nich niečo bolo. Nemohli by sme dostať, zakiaľ tu budeme, aspoň jedného slovenského učiteľa pre tých 220 slovenských duší? Aby sa o nás staral, o naše slovenské dievky. Veď škoda každého roka a mesiaca. Tak veľmi cítime svoju opustenosť, že niekedy si myslíme, že už dlhšie tu nevydržíme. Popredáme, čo ešte máme a opustíme tieto vrchy. Chceme žiť medzi Slovákami a keď to nebude možné, žiť na Slovensku, tak si naši krajanovia zúfalstve hovoria, že ujdú späť do Maďarska na Čabu, hoc aj holi a bosí...“

Podľa úradnej štatistiky v roku 1947 malo mesto Aš 11 378 obyvateľov. Z toho – ako sa píše v správe matičnej delegácie – bolo 6 200, (t.j. 54,5 %), Slovákov. Inými slovami: Slováci tvorili prevažnú väčšinu obyvateľstva v tomto pohraničnom meste. Okrem toho tá istá správa informuje, že „okolie Ašu bolo skoro celé slovenské“.

Z tejto číselnej prevahy tam dnes nezostáva skoro nič. Žijú tam síce občania, ktorí majú slovenské priezviská a teda iste mali slovenských predkov, ale tí už po slovensky nehovoria. Len hŕstka z nich sa ešte hlási za Slovákov. Ostatní sa v cudzom neprijateľnom prostredí roztopili ako ľad vo vlačnej vode. Veru, veru: „V osamelých sa havranov zmenil krdeľ sokolov...“, ako pred 150 rokmi básnik Andrej Sládkovič žiaval nad osudom slovenských vystáhalcov v cudzom, nehostinnom svete.

Epidémia

a čo o nej píše nemecký novinár Paul Schreyer

(Pokračovanie z predchádzajúceho čísla)

O zásadných otázkach, ktoré zamestnávali politiku a verejnosť najnovšie počas corona-krízy, sa veľmi vážne diskutovalo v úzkom kruhu už pred 20 rokmi. Simulačné hry z rokov 1999 a 2000 boli iba predzvesťou celej série cvičení Centrá pre zdravotnú bezpečnosť, ktoré boli následne zdokonaľované a obsadzované vysokopostavenými osobnosťami. Účastníci týchto akcií pracovali zväčša v obore biologickej bezpečnosti, zastávali rôzne kľúčové funkcie v úradoch, poradenských firmách, výskumných inštitúciách, v CIA a na iných dôležitých vládnych postoch

Simulačná hra pod názvom „Tmavá zima“ (Dark Winter) z júna 2001 pôsobila ešte profesionálnejšie. Stretnutie sa nekonalo v hoteli, ale na vysoko zabezpečenej vojenskej základni Andrews Air Force Base neďaleko Washingtonu. Opäť sa simuloval útok vírmi kiahní. Podľa scenára sa konal v Oklahome. Aj guvernér tohto štátu sa zúčastnil na tomto cvičení, a hral sám seba.

Medzi účastníkmi bolo aj päť novinárov z médií hlavného prúdu, ktorí simulovali tlačovú konferenciu. Na toto cvičenie boli vopred pripravené klamlivo reálne vyzerajúce televízne správy o útoku biologickými zbraňami, nahrané per video pre účastníkov kvôli väčšej autenticite a vzrušeniu. Nechýbali ani šokové obrázky ľudí nakazených kiahňami.

Súčasnou cvičenia bola aj pravidelná prezentácia štatistik s najnovším počtom nakazených a rôznych kriviek, podobne ako neskôr počas corona-krízy. V tomto scenári z roku 2001 sa použilo po prvýkrát slovo lockdown (slovo, ktoré sme neustále počúvali počas corony). Podobne ako neskôr počas corony, ani v simulačnej hre „Tmavá zima“ verejný život nefungoval, školy a hranice boli zatvorené. Viedli sa aj diskusie o výhodách a nevýhodách vyhlásenia stanného práva. Predovšetkým stredobodom bolo očkovanie. Bolo dostatok vakcín? Je nevyhnutné nútené očkovanie? Plánovači tejto simultánnej hry sa obávali možného šírenia nežiadúcich informácií. Diskutovalo sa o zákonoch, ktoré by „nebezpečné informácie zakázali“, pretože „nepravdivé informácie“ o prepuknutí kiahní sa budú zaiste „objavovať na internete“, vrátane „falošných správ o liekoch“.

Na konci simulačnej hry „Tmavá zima“, v ktorej sa očakával milión mŕtvych, vystúpil pred simulovanú verejnosť bývalý senátor Sam Nunn, ktorý hral amerického prezidenta, a vyhlásil: "Veríme, že pomocou rôznych súkromných farmaceutických spoločností dokážeme vyrobiť asi dvanásť miliónov dávok vakcín proti kiahňam mesačne. Prvá dávka bude k dispozícii až o päť týždňov. To bude nelicencovaná vakcína, ktorá predtým nebola testovaná na ľuďoch.

Nápadné bolo, že vo všetkých týchto hrách nebol simulovaný iba

zdravotný núdzový stav s preážnymi nemocnicami a mnohými úmrtiami na epidémie, ale aj nepokoje, na ktoré by sa reagovalo zásahom armády a veľkým obmedzením slobody. Vyzeralo to, ako keby tieto bioteroristické cvičenia s ich neustálymi vírovými útokmi boli zámenkou na dôkladnú prípravu zvládnutia výnimočného stavu. S ním sa zrejme počítalo.

Simulačná hra „Tmavá zima“ sa konala tri mesiace pred útokmi z 11. septembrom 2001. Ich následkom reagovala verejnosť na hrozbu pred biologickými zbraňami ešte citlivejšie. Strach vyvolali predovšetkým vtedajšie skutočné útoky antraxom, ktorých proveniencia nie je dosiaľ jasná.

Listy obsahujúce smrtiaci prášok antraxu dostali v septembri a októbri 2001 aj dvaja poslanci snemovne, keď sa v parlamente rokovalo o legislatívnom balíku s brizantným obsahom. Podľa tzv. „USA Patriot Act(u)“ bolo možné vziať do väzby každého cudzinca podozrivého z terorizmu aj bez súdneho procesu.

Vládne oficiálne hypotézy o ľuďoch, ktorí stáli za útokmi antraxom sa stále menili. Najskôr to mali byť Usáma bin Ládín a Al Káida. Pre túto hypotézu nebol ale žiadny dôkaz. Od roku 2002 sa smer vyšetrovania otočil o 180 stupňov. Úrady začali vyšetrovať výskumníka biologických zbraní z ich vlastného vojenského laboratória vo Fort Detrick. Tomu ale nemohli nič dokázať.

V roku 2008 to mal byť Bruce Ivins, výskumník biologických zbraní taktiež z vojenského laboratória vo Fort Detricku. Krátko po tom, ako sa začalo vyšetrovanie proti nemu, spáchal samovraždu, čo viedlo k uzavretiu prípadu. V roku 2010 počas výsluchu v Národnej akadémii vied však vysvitlo, že za útoky antraxom nemožno viniť ani Ivinsa.

V 90. rokoch 20. storočia pracoval Ivins na vakcine proti antraxu, ktorá mala byť podaná viac ako dvom miliónom amerických vojakov, k čomu ale nedošlo. V roku 2000 Pentagon poveril Ivinsa a niektorých jeho kolegov, aby pomohli firme BioPort, ktorej sa nepodarilo pripraviť vakcínu proti antraxu do konečnej schvaľovacej fázy. Jeden z majiteľov tejto firmy, admirál William Crowe, bol predtým šéfom generálneho štábu a špičkou americkej armády. Firma BioPort mala úzke kontakty na vládu. Vedúci výskumu spoločnosti Acambis, Thomas Monath, bol plukovníkom na dôchodku v americkej armáde, bývalým hlavným virológom vo Fort Detrick a hlavným vedeckým poradcom CIA od roku 1998 do roku 2000. Po útokoch z 11. septembra firma dostala povolenie a obchody sa mohli rozbehnúť plným prúdom.

Téma biologickej bezpečnosti bola inštitucionalizovaná a internacionalizovaná cieľene. Doslova explodovala, čo bolo evidentné aj na burzových cenách jednotlivých spoločností. Profitovali z toho aj výrobcovia v Európe. Začiatkom roku 2003 nemecká ministerka zdravotníctva Ulla Schmidtová ob-

jednala očkovaciu látku proti pravým kiahňam za mnoho miliónov eur v rýchлом konaní bez výberového konania. Ministerstvu financií sa to odôvodnilo v jednej internej správe tým, že Nemecko je „obzvlášť atraktívnym cieľom bioteroristických útokov“. Musí sa počítať s útokom vírusu kiahní, pri ktorom príde o život „približne 25 miliónov“. Bezpečnostné orgány majú vedomosť, že v Rusku, Iraku a Severnej Kórei sa skladujú patogény kiahní. Existujú tiež náznaky, že teroristi sa pokúšajú vyrábať biologické zbrane. V tom čase vynaložila spolková vláda na obstaranie vakcíny proti pravým kiahňam celkom 200 miliónov eur. K útoku prirodzene nedošlo a následne boli problémy, kam s vakcínami.

Vznikali cezhraničné štruktúry, prostredníctvom ktorých sa synchronizovali politické reakcie na epidémie v jednotlivých štátoch. V tomto systematicky riadenom vývoji treba vidieť aj dnešnú globálnu „synchronizáciu corona-vírusu“.

Začalo sa to konferenciou, ktorú inicioval americký minister zdravotníctva Tommy Thompson krátko po 11. septembri. S odkazom na útoky antraxom, ktoré sa v tom čase šírili médiami, sa v novembri 2001 stretli ministri zdravotníctva z Nemecka, Francúzska, Talianska, Veľkej Británie, Kanady, Japonska, Mexika a USA. Zloženie tejto skupiny zodpovedalo G7, doplnenej Mexikom. Spolu založili takzvanú „Globálnu iniciatívu zdravotnej bezpečnosti“.

Cieľom bola „výmena informácií a koordinácia metód v rámci zdravotníctva s cieľom čeliť novým hrozbám a rizikám“. Mysleli sa tým predovšetkým útoky biologickými zbraňami. Zároveň aj vakcíny a spoločná regulácia ich nákupu. Dohodli sa, že v budúcnosti „budú spolupracovať pri obstarávaní vakcín“ a viest „konštruktívny dialóg o právnom rámci pri ich vývoji“. Budú si vymieňať núdzové plány, uskutočňovať spoločné cvičenia a prepojuvať laboratória s vysokým stupňom zabezpečenia na celom svete. O rok neskôr, v decembri 2002, urobili ministri zdravotníctva ôsmich krajín ďalší ďalekosiahly krok. Program núdzových plánov, ktorý sa mal koordinovať, rozšírili o pandémie: „Uvedomili sme si, že v núdzovom plánovaní existuje veľa podobností pri bioterorizme a chrípkovej pandémii. Dohodli sme sa, že vytvoríme technickú pracovnú skupinu pre pandémiu chrípky, ktorej budú predsedáť USA a Spojené kráľovstvo, s cieľom riešiť existujúce medzery a skúmať potreby výskumu. Táto práca by sa mala vykonávať v spolupráci s WHO a inými príslušnými medzinárodnými organizáciami“.

Vytvorenie celej štruktúry, všetky tieto opatrenia boli založené na podvoide, že útoky antraxom boli vykonávané dajakou zahraničnou teroristickou skupinou, a že v podobnej forme by mohli rotovať aj v iných štátoch.

(Pokračovanie na 10. strane)

Z domu nad zamrznutou riekou cez zamrznuté okno hľadá starec. Zavše naň dýchne, potom nechom vyškrape malý krúžok a hľadá ako cez ďalekohľad. Neďaleko za riekou, takmer až k oknám sa spúšťa jedľová hora. Čistá a biela hora. Stromy tu stoja jak nevesty v najkrajších bielych závojoch. A všade ticho. Slávnostné ticho. I rieka, čo sa deň a noc privráva k obyvateľom domu, onemela. Zamrzli jej ústa a zasypal ju sneh. Tak sa zdá, akoby ju bol niekto ukradol alebo vygumoval ako z výkresu.

Sneží. Sneh má iba farbu, čistú bielu a ľahkú. Je ako zduchovnená hmota, bez váhy. A očisťuje. Všetko sa stáva ľahším, všetko sa utlmí, utíši. Sneh je ako padajúci pokoj, ako symbol dobroty. Ako sen.

Z druhej strany domu stojí takisto jedľová hora a pod ňou, tesne pri dome, koľajnice. Po nich dunieva vlak. A starci i starinky vedia, ktorý kedy prichádza a odchádza. Z každého vlaku môže niekto prísť. Kúsok šťastia a radosti. Preto všetci hľadajú cez okná k železničnej stanici a smerom na cestu.

– Keby dnes prišiel, sú Vianoce..., keby dnes prišiel, mám narodeniny..., keby dnes prišiel, cítim sa veľmi zle..., keby, keby...

A starec hľadá cez koľajnice do hory, akoby v nej hľadal svoje detstvo a zdá sa mu, že čas ani nejestvuje, že tu pri okne nestojí on, starec bez domova a detí, ale že je sám ešte dieťaťom, že počuje matkin a otcov hlas a vidí nádheru rodných lúk a cíti vôňu konopí a sena.

Čože je čas? A prečo ľudia starnú? Prečo sa tratíme a zmenšujeme a potom je z nás nič. Boli sme, a nie sme. Kde sú tí, čo pred nami boli? Odišli bez slova do krajiny veľkého ticha. Akoby do tejto bielej hory. Kde sú naše vzťahy k ľuďom, kde sa podeli? Kde sú naši rodičia a kde naše deti? Ach, deti!... Ako ten sneh ticho padá. Všetko je také tiché, iba srdce, to staré srdce volá a búri sa. Načože hľadím cez to okno... Nikto nepríde. Iba hlas vetra a vôňa hory. Všetko sa zmaže, všetko sa zakryje – aj volanie môjho srdca. Tak ako tá rieka pod oknom. Ticho a bez slova zamrzne a zmlkne.

A starec stojí, dýcha na okno a hľadá.

– Hádám predsa len niekto príde. V srdci je ešte nádej, a vravia, že nádej zomiera posledná. ...Však Vianoce sú pred dvermi. Podaktorí sa už aj tešia. Majú návštevu. Návštevu! Omrvinky..., ale aj to je viac ako nič. Život je taký. Deti majú dosť svojich starostí. Svet je iný, než bol v našich rokoch. Musíme sa s tým zmieriť... Syn lieči ľudí, je lekár. Stará sa o nich, slúži im. Je to dobré. Čo môžem od neho čakať. Má rodinu, deti, nemôže sa vracat'... Zriedka prichádza... Bolí ma to. Však aj ja som chorý. Odpradávná je známe skutočnosť, že „nielen z chleba žije človek.“

Ozaj, ako sa zmotali všetky tieto roky. Zostali z nich iba nejasné stopy. A predsa, Vianoce sú náramne silné, oživujú v človeku všetko dobré a šľachetné, a to od detstva až po dnešok. Spájajú nás tými, ktorí tu už nie sú, i s tými, ktorí len teraz začínajú žiť. Je v nich čosi vznešené a večné ako v chuti padajúceho snehu.

Potom starec otočí ruku a palcom pravej ruky začína skicovať na zamrznutom okne kontúry postáv. Necht palca pracuje ako štetec a o krátku chvíľu sa na ľadovej doske dá rozoznať výjav narodenia Pána. Potom sa starec prudko obráti, pristúpi k svojej posteli, vytiahne spod nej maliarsky stojan, zoberie veľkú lepenku a farby, sadne si k oknu a maľuje.

– Tak – vraví mu akýsi hlas – tu budete vy, priatelia moji, všetci starci a starinky, tu v tejto našej veľkej miestnosti. Všetci. Vstaňte a postavte sa do kruhu, tak, vo svojich všedných šatách, väčšinou čiernych. Vy dvaja sa tam trochu obráťte, tak, bokom, aj

vy s krásnymi bielymi vlasmi. Tak, všetkých vás tu zvečním namiesto betlehemských pastierov. Veď vy všetci ste len na krok od Betlehema, už vidíte jeho žiaru a počujete, čo nepočuli ani pastieri, šepot malého Ježiša: Pod'ťe, pod'ťe... Tak, tak, to je ono, dobre, no.

Maliarove ruky sa klžu po lepenke a tváre starcov a stareniek, ktoré naň zízajú, ožívajú vo farbách vo svojich večných premenách. Všetci sú tam, už nezomrú. Sú zvečnení dvojnásobne. Vo všetkých očiach na tomto obraze je duch opustenosti, iba za týmto pohľadom sa zapaluje jemné biele svetlo tušenia, že iba tu za dvermi, za touto mŕtvou riekou je svet, o ktorom sa slovami nemôže hovoriť. Ale

JOZEF TÓTH

Vianočná príhoda

všetci ešte čosi čakajú, napriek tomu, že sú dobre oblečení, bývajú v teplom. Čakajú na tých, ktorí na nich zabudli – synovia, dcéry... Neradi odchádzajú na druhú stranu rieky bez rozlúčenia. A štetec pracuje.

– Nie, prosím, palice dajte dolu, všetci, do Betlehema sa ide bez palíc, vzpriamene, radostne, tam nieto chorých. Tak, tu stojíte pred zázrakom sveta. Všetko tu musí zmiznúť: táto miestnosť i skutočnosť, že na nás zabudli naši najbližší. Všetci prichádzame k jednej posteli, na ktorej leží náš Ondrej. On nikdy neschádza z tejto postele. Večne tu leží. Nevidí ani les ani sneh. Vyteká z neho hnis a má veľké bolesti. Je chorý. Už sa nevylicí, všetci to vieme, i on. Jeho spomienky sa nevracajú z príliš veľkej diaľky, pretože ich sotva vidí. A nevidí ani našu riekku, ktorá stále odchádza a stále sa vracia tu pod naše okná. Iba ju počuje, akoby mu vravela: Ondrej, neodídeš navždy, vrátiš sa! Tak. A to je všetko. Nikto k nemu nepríde. Nemá nikoho... Tak! A preto jasľami bude jeho posteľ. Jasle – jeho posteľ, kde sa narodil Ježiš.

A maliar maľuje. V strede kruhu, medzi starcami a starenkami je voľne nahodená posteľ a na nej žiarivé slnko ako mohutná slnečnica. Oslepujúco žltá farba tryská až do tmavého čierneho pozadia, v ktorom stoja postavy. Je to ako fontána svetla. A pod posteľou ležia barly. Sú polámané. Netreba ich. Je po nich. Kto pri tejto posteli stojí, je zdravý. Ešte pár ťahov a obraz je hotový. Bez podpisu. Tento maliar namaľoval v živote veľa obrazov. Visia v mnohých galériách a domoch, ale ani z jedného nemal takú radosť ako z tohto obrazu, ktorý namaľoval v dome dôchodcov. Pod obraz napísal: VŠADE SA NARODIL KRISTUS.

Do Vianoc ostáva iba týždeň. Dni sa vlečú a radosti je poskromne. Deň pred Štedrým večerom starý maliar zabalil obraz, a keď sa zotmí, tajne opúšťa dom dôchodcov. Odchádza do svojho rodiska. Všetko v ňom oživa, celý jeho život, akoby bol vyletel z klietky. A keď sa vlakom blíži k rodnej dedine, tak sa mu zdá, že ho na stanici čakajú otec i mať, že po uliciach spievajú jeho priatelia koledy ako za detských a študentských čias, že sa všetci vrátili domov, že to, čo bolo, nie je, staroba je len akýsi nereálny príznak, že všetko stojí na jednom mieste a on je iba malým chlapcom. Iba keď vystupuje z vlaku, na schodoch zacíti ťarchu rokov, a keď sa zabára do snehu, konštatuje, že je starý a nevládze.

Pomaly prechádza cez pole. Vychutnáva chuť vetra a vôňu snehu. Tak ako dávno. Zďaleka svietia okná. Je pred polnocou. Keď je pred dedinou, ozýva sa zvon. Prvý raz zvoní na polnočnú. Staré srdce sa v ňom spína ako tátoš.

– Som doma. Doma som, Bože.

Pomaly a udychčaný prichádza ku kostolu, obraz oprie o kostolné dvere, kľakne si do snehu a zmlkne. Do jeho duše vidí iba Boh a Boh sa naň teplo usmieva.

Potom vstáva, vchádza do kostola. Kým sa kostolník vrtí v sakristii, v prítmi kľučí muž, ktorý prišiel osláviť svoje Vianoce. Vsal do seba všetko, čo tu nechala minulosť

i súčasnosť, i vôňu lavíc a jedlí, vôňu sviečok a múrov a jas, ktorý môžu vidieť iba tí, ktorým to bolo dané. Potom vstáva a odchádza, aby ho nikto nevidel. Obraz necháva opretý o dvere zvonku.

Pri druhom zvonení kostolník nájde obraz. Na polnočnej omši je obraz na oltári. Obraz narodenia. Nikto nevie, kto ho namaľoval a kto ho tu nechal.

A keď zazváňali na polnočnú, v bielom poli svojho rodiska sa brodil starý maliar a nahlas si prespevoval:

Narodil sa Kristus Pán, radujme sa...

A ktosi mu pomáhal dvíhať nohy v snehu.

Kresba: Jekaterina Grečko

Dedko bol veselý a zaujímavý človek. Bol Kysučan. I jeho predkovia boli Kysučania. Jeho otec vlastnil veľké role. Bolo mu to však na...na...nebolo mu to skoro na nič. Najprv bol Slováč v Uhorsku, a potom Slováč v Č-SR. Za tej boli určené nízke výkupné ceny za poľnohospodárske výrobky. Pri ôsmich deťuroch sa z toho veru vyžiť nedalo. Ani keď bol tesárom. Tak vymysleli – ako toľkí ďalší – niečo iného.

No ešte predtým skúsili takéto čosi – prišli do istej dediny, domčeky zoradené u cesty. Synka poslal otec jednou stranou, sám išiel druhou. Kázal synovi pýtať sa ľudí, či niečo nekúpia. Treba však povedať, že to bola skôr výnimka.

Čo teda vymysleli? Živil sa statočnou prácou. Od bratov sa dedko naučil drôtovať, pardon, drátovať. „Zadržoval“ hocičo.

To mu ostalo na celý život. Krásnymi pravidelnými tvarmi odrôtoval ne jeden hrniec, ktorému hrozilo, že praskne, a tak jeho majteli ušetrili.

Látal tiež prederavené hrnce nitmi. Ťažko popísať ako, rozhodne lepšie by bolo uviesť to. A vyrábal pasce na myši. Také obyčajné, sklápacie, ale hlavne takzvané domčeky. Urobil z drôtu malý kruhovitý košíček, ako na bedminton, ten upevnil na zahnuté silné drôty, zakotvené na doštičke do kruhu, a celé to obmotal tenkým drôtom. Musím povedať, že to, navzdory svojmu účelu, vyzeralo elegantne.

Vždy sme sa veselo i vážne dohadovali, odkiaľ dedko mohol poznať Ludolfovo číslo, bez ktorého žiaden kruh nezostrojíte. A bez neho nespravíte pascu – domček.

Myška sa nechala nalákať na kúsok slaniny na doštičke, vliezla do košíka – a naspäť už nevedela. Boli to maškrtné myši. Aspoň u nás, ktorí sme bývali na prázdninách neďaleko dedka, také boli.

Vlastne potom bolo treba pascu ponoriť do vody a s myším životom skončiť, ale my sme ich zo súcitu vypúšťali do prírody.

Raz som ju bola vyhodit', tú myšku z pasce. Posadila som pascičku na trávu, otvorila plechové dvierka, „zakľučované“ na drôtik. A myš? Odsákala ako lopta, skoky boli vysoké aspoň tri jej dĺžky. Bolo mi to smiešne, ale bolo mi aj myšičky ľúto, lebo sa predtým celá triasla, bolo vidieť, ako jej bije srdiečko.

S myšami to bol skrátka celý western, a keď sa ma kamoška na gymnáziu pýtala, čo som robila v lete, úprimne vravím – chytala som myši. A zas bol ďalší smiech na svete.

Dedko zamladi chodieval svoje remeslo uplatňovať po dedinách. Dost' skoro začal chodiť na Moravu. Keď vošiel do niektorého domu, volal:

„Maminko, tady Petr!“

Alebo vyvolával, že drôtuje a láta hrnce či predáva pasce. Lenže – ja si ho pamätám už ako dôchodcu. To už mohol byť namiesto svojej reklamy ticho.

Mal rád zvieratá. Jeho veľkou láskou boli včielky. Na dôchodku začal s ich chovom a rozrástli sa mu na desať úľov, takže ho v novinách – nielen preto -- označili za „nestora kysuckých včelárov.“ Rád vypomáhal druhým včelárom. Pravda, na dedine mu jeho koniček mnohí zazlievali, lebo sa včiel, povedzme si to, trochu báli. No „miadu“ si dali všetci.

Deduško mal rád, samozrejme, i ľudí. Keď kráčal po ceste, každému sa prihovril, hlavne deťom. Bol veľmi zhovorčivý. Myslí si, že to bol poriadne spoločenský človek. Často, skoro každý večer, sme sa uňho všetci zišli. A on rozprával. Parádny nárečím a dost' temperamentne. O koňovi, ktorého museli opiť, aby ho mohli predať, o chlapoch od Halušky v inej dedine, ako ho po nej naháňali, o...no skrátka všetko možné.

Niekedy som ako dieťa bežala do dedkovho domu, lebo som vedela, že je tam tatko

na návšteve. A bola som zvedavá, čo dedko tentoraz rozpráva. Ale už bol tmavý večer, tak som po ceste temným pitvorom kričala: Tatkoóó! A dedko sa smial, že som prišla za tatkom, a tatko, že za dedkom.

Neboli sme zďaleka sami, kto sme za ním chodili.

Raz prišli jehovistky, ale zas aj odišli.

„Idzte si, idzte, tak šumne po kraji cesty, aby ste do škarpy nespádli, aby vás auto neprešlo.“

I s deťmi, najmä s vnúčikmi, si rozumel. Rozprávali mi, ako s ním boli na výlete. Džavotajúc, hopkajúc okolo hory, našli tam

MONIKA MIČUDOVÁ

O jednom drotárovi

pozdlžny kameň, na jednom konci zalomený. Ukázali ho dedkovi.

„Naleni, jednoška!“ zadivil sa ten a šmaril ho veľkým oblúkom do lesa. Do detí ako by streliť – dedko im zahodil takú vzácnosť! Druhú jednošku už sotvakedy nájdú. Našťastie hľadanie zahodenej jednošky, ako tú skalku odvtedy volali, bolo úspešné. Zahrabali ju napochytre medzi korene stromu a zostala ich pokladom.

No keď sme ho prosili, aby nahral na magnetofón niečo o svojom detstve, zatiahol:

„Do školy sme chodili boosíi...“ a ďalej už o tom nehovoril.

Ja som raz, ešte malá, sedela vedľa jeho domu na tráve -- pri kozliatku. Bolo to malé plemeno, celé biele, bez rožkov. Dedko akurát išiel – prejdúc cez plot – okolo mňa a vraví:

„Paseš kozičku, paseš?“

A mňa to naplnilo radosťou a hrdosťou, lebo dovtedy som sa obávala, či mi niekto nezadá, že nič nerobím. Niekto by mi skrátka mohol vyčítať, že sedím a pozerám na kozu a ja predsa makám, pasiem, nie?

Spomínam si tiež na oslavu jeho narodenín. Povedal tam:

„Teraz mi je tak – žiť a nezomrieť.“

Dúfam, že je to teraz pravda. Že si teraz – ako si vravieval – u Ježiška.

Bol zbožný. Mal asi dvadsaťdva krstniat. Všetkým pokúpil modlitebné knižky. Keď podrástli či dospeli, raz za rok ich zozval a každé dostalo párok.

Jeho obľúbenou púťou, ktorú považoval za svoju povinnosť, bola púť na moravský Hostýn. Doma mal obraz Panny Márie s nápisom „Matko krásneho milování, oroduj za nás do skonání.“ Pamätám sa, že sa mi obraz veľmi páčil, aj keď som mu trochu nerozumela. Mal aj iný obraz – boli na ňom výjavy z histórie Hostýnka a pod nimi stálo, že je to diplom vystavený na meno „Petr.“ Slovenčina vtedy v móde veru nebola. Obraz je zasadený do rámu a zozadu obitý plechom – je to milá pamiatka, hoci nás vždy aj rozosmeje. Dedko skrátka tomu plechu, tomu svojmu materiálu, veril. Oplechované sme našli nezriedka všeličo.

Vráťme sa ale k púti – išiel na ňu i v poslednom roku svojho života. Keď bol vyšiel nepochopiteľným spôsobom na kopec, zašiel tam na spoveď, ako mal vo zvyku. Český kňaz si dedka vypočul, obzrel si ho a nedalo mu:

„Človíčku, jak jste se sem dostal?“

„Andělé mne sem donesli...“

Ozaj, raz riekol dedko zadumane:

„Kebych nebol verel v Boha, bol bych sa zbláznel.“

Tvrdil, že mu Panna Mária zachránila život. Za vojny mu totiž do spálne v noci vtrhli po česky hovoriaci vojaci – a on na nich spustil po nemecky. Svetlo lampy na nich svietilo totiž akurát tak, že bolo z nich vidieť len čižmy, ktoré boli nemecké. Reku, Nemci prezlečení za partizánov... bolo jeho šťastím, že to takto ušiel. Akoby zázrakom sa mu nič nestalo.

„Keď tu boli, šak som sa ja doľakal,“ vravel raz smutne. Prvú slovenskú republiku mal vyslovene rád. Celý život čakal, kedy sa vtedajší pán prezident dočká spravodlivosti – že sa to dá všetko dokopy zase, uvedie

dediny z auta. Dedko pri jednom dome zistil, že nik nie je doma, tak sa otočil a na celú dedinu skríčal:

„Kurník-šopa!“

Tak sme zas išli preč.

No ináč sa mu darilo. Býval u známeho v Holešove a odtiaľ vyrážal na svoje cesty.

Naspäť z nich prišiel vždy s peniazmi, vyholený, vystrihaný, v saku a vo vrecku mal elegantne zastrčené perá. Vždy sme mu chodievali do Čadce naproti – aj preto, že doniesol tiež salámu, cukríky a babke rybičky. Veru.

Môj brat rád pozoroval, čo sa deje na dvorku a v pitvore, a to zo strechy. Neraz

sa tam tak smial, že musel zliezť dole. Zábavné – pre nás deti bolo, keď sa dedko s babkou hádali, hlavne keď jeden druhého napodobňovali. Taká menšia pantomíma. Keď dedko rozprával príbehy, babička sedávala pri nás ostatných, no išla spať so sliepками, ako sa vraví. O nej by sa dalo tiež mnohé napísať, napríklad o jej skrotených sliepkach. Normálne cvičené sliepky. Ale to by bolo už naozaj dlhé čítanie.

Po svojej obchádzke holešovským rájonom si vtedy teda zašiel na tie klobásky od synovca. Samozrejme, to povedať nemožno, že tam ide len kvôli nim. Privítali ho, usadili ho na lavicu. Všeličo sa narozprávalo. Ale klobásky mu zabudli dať a on sa hanbil ich pýtať. Aby nevyzeral, že žije pre klobásky. Tak nám potom o nich po večeroch referoval...

JÁN GREŠÁK

Čriepekky

Čo vynašiel Judáš?
Platenú špionáž.

O historikoch
Vďaka nim - to dozaista,
aj minulosť už je neistá.

Možnosti mocností
Agenti a bossovia
každý režim rozložia.

Ponovembroví pohlavári
Všetci vstúpia do dejín
ako extra zlodeji.

Nežná realita
Prázdne slová od válova
, plné vačky z rabovačky.

Opus tretieho tisícročia
Zapredaná nevesta.

Notorický politik
Dňom i nocou
opitý je mocou.

Splnené poslanie
Zanechal skvelý dojem.
Rozpútal tucet vojen.

Filantrop
Ľúbi ľudí, ktorých šudí.

Politický iluzionista
Hlása heslá,
kreslí kreslá.

Čo milujú militanti?
Guľomety,
míny, tanky.

Politické mravy
Byť lživý a dravý.

Pôsobenie MUDr. Pavla Straussa v Skalici

Aj keď sa o pôsobení lekára, filozofa, básnika, spisovateľa, prekladateľa, jednej z najvýznamnejších osobností Slovenska v 20. storočí, MUDr. Pavla Straussa v Skalici už písalo, predsa jeho 11 ročné pôsobenie, ktoré bolo násilne ukončené v roku 1956, na ktoré spomínal rád do konca života a tiež mnohí jeho priatelia a pacienti, pokúsím sa ho pripomenúť a priblížiť aj ja. Bolo to najúspešnejšie, najtvorivejšie a najspokojnejšie obdobie jeho života. Často sa k nemu vracal a veľmi ťažko niesol skutočnosť, že nariadením vtedajšej vládnej moci bol nútený ho ukončiť. Osobne som ho spoznal až po roku 1989, keď mu v roku 1992 v Skalici bolo udelené čestné občianstvo a tiež v programe Zvony domova, kde v Skalici predstavil tvorbu básnika Janka Silana a tiež zaspomínal na roky prežité v Skalici. Tiež moja matka Barbora Košíková, rodená Srohlová, spomínala, že ako dievča opatrovala jeho synov Pavla a Jozefa, ktorí sa v Skalici narodili a vyrastali.

Pavol Strauss sa narodil 30. augusta 1912 v Liptovskom Mikuláši v židovskej rodine. Jeho otec Izidor bol advokát a matka Vilma rodená Kuxová. Jeho starý otec MUDr. Bartolomej, mestský lekár v Liptovskom Mikuláši, ovplyvnil jeho profesionálne smerovanie. Keďže doma sa rozprávalo nemecky aj francúzsky, tieto reči mu boli ako materčina. Na matku získal talent a lásku k hudbe. Lekárom bol aj jeho mladší brat Juraj, ktorý 8. decembra 1954 konvertoval tiež na katolícku vieru. Jedna z jeho vychovávateľiek bola kresťanka, ktorá s ním počas nákupov navštevovala kostol a pred spaním sa s ním modlila, už ako študent sa zaoberal otázkou zmyslu života a prešiel viaceré filozofické smery od marxizmu cez existencializmus až zakotvil ako tridsaťročný v kresťanstve. Po maturite začal študovať medicínu vo Viedni a pokračoval v Prahe, kde v roku 1937 promoval. Počas služby vo vojenskej nemocnici v Ružomberku sa zoznámil s rodinou Munkovcov, ktorí ako konvertiti mali na neho značný vplyv, ktorí vyústili k tomu, že 28. augusta 1942 bol pokrstený a František a Gizela Munkovci boli jeho krstnými rodičmi. 4. apríla 1945 sa v Trnave oženil s Máriou Loydlovou a nastúpil ako chirurg do štátneho onkologického ústavu v Bratislave, kde zastupoval primára MUDr. Igora Brežného a pracoval aj ako neurochirurg u doc. Žuču. 15. marca 1946 sa stal primárom chirurgického oddelenia v Skalici, kde pôsobil aj ako riaditeľ nemocnice. Od 4. septembra do 31. októbra 1946 bol na študijnom pobyte na chirurgickej klinike u prof. Dr. A. Brunnera a na neurochirurgickej klinike u prof. Krayenbuhla v Zurichu. V Skalici pôsobil do roku 1956, kedy bol pre svoju vieru preložený do Nitry, kde mohol pôsobiť ako ambulatný lekár s možnosťou operovať jeden deň v týždni, kde pôsobil až do odchodu do dôchodku v roku 1982 a svojej smrti 3. júna 1994. Publikovať začal už ako mladý lekár, v rokoch 1946 - 48 spolupracoval s časopisom Verbum, ktorý bol v roku 1948 zastavený. V rokoch 1947-56 publikoval vyše 20 odborných prác v lekárskejších časopisoch. Niekoľko kníh mu vyšlo v šesťdesiatych rokoch politického uvoľnenia, ale väčšina jeho diela

vyšla až po roku 1989. V rokoch 2010 - 2012 boli vydané jeho zbrané spisy v desiatich zväzkoch.

Skalická nemocnica v modernej podobe sa stavala od roku 1941, provizórne začala s prevádzkou v roku 1944 a od 1. marca 1946 dostala právo verejnosti. Bola rehoľnou nemocnicou Milosrdných bratov. Vtedy v nemocnici pracovali 8 lekári, ošetrovateľskú prácu vykonávali rehoľníci Milosrdní bratia a sestry Svätého križa. Do činnosti skalickej nemocnice nepriaznivo zasiahli udalosti februára 1948. 28. februára 1948 miestny akčný výbor i okresný akčný výbor dali návrh aby bola nemocnica poštátnená. V tomto období sa Pavol Strauss stal riaditeľom nemocnice milosrdných bratov. Zámerom rehole bolo rozšíriť stavbu nemocnice podľa projektov Milana Michal Harminca aj s využitím pomoci UNRRA. Tento zámer bol schválený aj štátnymi orgánmi a v roku 1947 sa začalo stavať. No pri jej dostavaní už bola vo vlastníctve štátu, na základe Zákona Národného zhromaždenia č. 185/1948 bol poštátnený všetok majetok určený na prevádzku liečebných a ošetrovacích ústavov. 7. februára 1949 sa konalo prvé zasadnutie komisie na prevzatie nemocnice od rehole, na ktorom boli prítomní viacerí funkcionári KNV, ONV a MNV, za nemocnicu fráter František Boško a riaditeľ Pavol Strauss a 14. februára 1949 sa uskutočnilo komisionálne prevzatie nemocnice do správy a vlastníctva štátu, na ktorom bol znova ako riaditeľ prítomný. Nemocnica vtedy mala 225 postelí, 10 lekárov, 15 Milosrdných bratov, 15 sestier Svätého križa, 3 civilné ošetrovateľky, 4 administratívnych pracovníkov a 5 technických pracovníkov. Odvtedy sa nemocnica volala Štátna nemocnica Milosrdných bratov v Skalici. Dovtedajšia správa aj riaditeľ zostali na svojich miestach. Tiež riaditeľovi pribudli povinnosti s uvedením do prevádzky nových priestorov Ústavu národného zdravia, ktoré bolo otvorené 27. marca 1949 za účasti ministra zdravotníctva Josefa Plojehara, poverenika zdravotníctva Milana Poláka a ďalších dvoch poverenikov a iných hostí. Ako správca nemocnice nastúpil 6. februára 1950 Jozef Jakubec z Povereníctva zdravotníctva, ale rehoľníci aj sestry Svätého križa v nej pôsobili aj naďalej. V decembri 1950 musel Dr. Strauss svoje pôsobenie vo funkcii riaditeľa nemocnice ukončiť, ale zostal primárom chirurgie a riaditeľom sa stal MUDr. Eduard Príkazský. Dr. Strauss v diele Človek pre nikoho, píše o skalickej idyle: "Boli to roky radostnej práce, hoci s bežnými starosťami a úskaliaми života chirurga, úspechy aj neúspechy plné študijného i pracovného elánu. Vari jeden z prvých

na Slovensku som robil lumbálne sympatektómie isteletektómie, veľmi skoro sa používali Kuntscherove endoprotézy, resekcie kardié, ezofagojejunostómie, Milesove operácie, bežná brušná chirurgia, transplantácie, tubulované laloky, ako jednému z prvých u nás sa mi podarila embolektómia bifurkácie aorty, bola tu bežná gynekologická a pôrodná činnosť, urologické operácie a v prestávkach medzi operáciami tenzilektómie. Začal som sa experimentálne zapodievať problémami regenerácie periférnych nervov, ich konzervácie a transplantácie v pokusoch na králikoch a psoch... Medzitým tu však bola aj práca na esejach a štúdiách, ktoré vyšli knižne, Mozaika nádeje, Stĺpy a asi dvanásť lekárskejších prác. Nikdy neprestanem spomínať na skalické roky milých i búdarskej pohody i na priateľské posiedky s Jankom Blahom a najmä na chvíle strávené s Julkom Koreszkom, akademickým maliarom. Videl som ako vznikali nejedny z Koreszkových krásnych obrazov a nejedny milý večer sme strávili s Jožkom Kollárom a s Jožkom Ilečkom pri dobrom skalickom vínečku." No spomínal i na udalosti keď bol vyšetrovaný a vypočúvaný: "Najprv boli zvedavý na môj pôvod... Či nemám niekoho zavretého. Mám. Mnohých priateľov. Ale som o ich nevine presvedčený. Sú to ľudia nie schopní nízkeho a nečestného činu. Názor. Konvertoval som na katolicizmus. A viem, komu som uveril. Ako študent som bol komunistom. Bol som a som antifašista. Súhlasím s hospodárskymi premenami. Ale treba k tomu pridať duchovné a morálne stabilné hodnoty... Chceme deti vychovať na slušných ľudí. Akoby som dnes v ich záujme - veď sa mi vyhrážajú nemožnosťou ich štúdií - urobil dáky nízky kompromis, napľujú mi o desať rokov do očí. A štvorhodinový rozhovor sa skončil asi takto. Nevie, čo má môj vnútorný postoj čo robiť s kvalitou mojej práce ako vedúceho chirurgického oddelenia. Čo koho do toho, či sa vo voľných chvíľach zaoberám lepením známok, chytaním rýb, alebo meditáciou. A dokážete mi, že hmota je večná a ja si pred ňou kľaknem. O niekoľko mesiacov som dostal dekrét, v piatok, ktorým ma z moci úradnej preložili do Nitry. Po výstavbe nemocnice za môjho riaditeľovania, keď sa zveľadila zo 190. postelí na 520, bola to adekvátna odmena. Výpoveď ako slúžke za kapitalizmu. A tak mám možnosť ako ambulatný chirurg uplatniť svoje skúsenosti, inkluzívne tých z kliniky v Prahe i z klinického pobytu v Zurichu, ad ultima Thule. Ale rád som to všetko obetoval a obetujem za šťastie svojich detí, za pomýlených kolegov a za Slovensko a jeho šťastný rozvoj." Odborné práce publikoval v časopise Slovenský lekár, resp. v Lekárskom obzore,

Rozhľedy v chirurgii i Bratislavských lekárskejších listoch. V Skalici sa Straussom narodil 25. júla 1946 syn Pavol a 30. októbra 1949 syn Jozef. V roku 1955 bol vyznamenaný za svoju prácu v nemocnici spolu so 45 zamestnancami. No veľmi skoro všetko bolo inak. V roku 1956 na miesto riaditeľa Eduarda Príkazského nastúpil Ján Krištofik. Tiež bol z nemocnice odstránený rehoľný personál. Zo svojich miest museli odísť viacerí primári, medzi nimi i Pavol Strauss. Vyčítali mu jeho neskrývané náboženské presvedčenie. Zbavenie miesta primára v Skalici pre Straussa bolo najťažšou chvíľou v jeho živote a ťažko ju niesol počas celého života. Jeho manželka Mária na to spomína: "Najťažšia chvíľa bola tá, keď vedel, že musí opustiť svoju operačku, ktorú on skutočne dostával, vybuďoval a v ktorej trávil tie najlepšie chvíľky, keď vedel, že je užitočný, že môže niekomu vrátiť život. On žil s tými pacientmi, s tými rodinami... Bolo to hrozné keď vedel, že nejde do nemocnice ale do OUNZ... To bola pre neho najhoršia chvíľa. Dlhú dobu spracúval v sebe i keď vedel obety prinášať. Odchod zo Skalice bol bolestný nielen pre neho, ale aj pre jeho pacientov a obyvateľov mesta." Považoval svoj odchod za nespravodlivosť, prejav neúcty voči dlhodobej zodpovednej práci a výsledkov, ktoré ako lekár, primár i riaditeľ dosiahol. No najťažšie niesol že prišiel o možnosť naplno pracovať ako chirurg a pravidelne operovať. Aj keď sa v Nitre zapracoval a zapojil do spoločenského, literárneho a kultúrneho života, aj tak sa od tejto chvíle pokladal za zbytočného, ako to hodnotil v knihe Človek pre nikoho. Jeho kolegovia zo skalickej nemocnice vnímali jeho pôsobenie pozitívne, oceňovali jeho organizačné schopnosti, odbornosť, všestranosť a ochtu deliť sa so svojimi poznatkami. Svoje medicínske skúsenosti odovzdával svojim sekundárnym lekárom, bez strachu o kariéru, požičoval im odborné časopisy a bol aj ich pedagógom. Vážil si prácu všetkých aj k personálu sa správal s úctou, pomáhal tým, ktorí boli zaznávaní a utláčaní. Pána Michala Ostrienku sám vyškolil za ošetrovateľa pre sadrovňu, kde on pracoval ako sanitár po celý život. Tiež na neho spomínal dlhoročný ošetrovateľ pracujúci v skalickej nemocnici Rudolf Štefaner, že schopnejšieho lekára nepoznal, robil chirurgiu, ortopédiu, plastiku, neurochirurgiu, robil všetko. Do svojej lekárskej praxe vkladal všetko a pritom písal a hral na klavíri. Nedá sa povedať, že by bol prísny ale vyžadoval, viedol nás aby sme študovali. On bol nesmierne vzdelaný po všetkých stránkach, bol pre mňa prínosom po všetkých stránkach. Svoje náboženské presvedčenie dával najavo na každom kroku.

MUDr. Pavol Lovecký hovoril, že o svojej viere rozprával svojimi skutkami, prístupom k ľuďom i tým, že denne chodil do kostola. Do kostola v Skalici chodil aj potom keď po roku 1950 to bolo primárom zakázané, prípadne doporučené aby chodili mimo Skalice. Keď sa likvidovali kríže z izieb a pracovni, on odmietol dať zo steny v operačnej sále kríž zo steny, predseda strany zmetákom kríž zrazil a korpus sa rozbil, vtedy si pán primár kľakol pozbieral to a povedal: "Keď tu nebude ten kríž, tak tu nebudem ani ja..." Doma kríž zlepil a mali ho v kuchyni. Anton Sroholec píše, že „Strauss bol náročným veriacim, kritický k povrchnosti a hluchej tradícii, informovaný o teologickom a filozofickom dianí vo svete a v Skalici našiel príbuznú dušu. Katolícku vieru prežíval radikálne pociťovo a pravdivo. Tým si získal úctu a obdiv veriacich, ale súčasne aj nenávisť a pohrdanie komunistov, ktorí prebrali v roku 1948 všetku moc na Slovensku, a teda aj v Skalici a v nemocnici. Nemocnica mala plateného funkcionára zmcnenca, ktorého poslaním bolo strážiť celý zdravotnícky personál, aby nekonali nič iné, okrem povinnej zdravotnej starostlivosti. Za plat, ktorý mal väčší ako lekári, zastrešoval, kontroloval a rozhodoval o všetkých dôležitých udalostiach v nemocnici.“ Tiež píše, že „Strauss chodil pred prácou na sv. omšu. Dokázal spojiť človeka hlboko mystického, ktorý rozjímal, modlil sa za svojich pacientov, všetko obetoval Bohu a na druhej strane veľmi schopného chirurga, ktorý robil náročné operácie a pri ňom rástli a učili sa veľmi schopní zdravotní pracovníci.“ „Degradovanie z funkcie primára, známeho špecialistu, na úroveň lekára začiatočníka, bola daň, ktorú zaplatil len preto, že ho za jeho náboženské presvedčenie nezatvorili.

V Skalici, okrem spomienok tých najstarších, ktorí si na jeho pôsobenie ešte pamätajú, v kostole Milosrdných bratov jeho pôsobenie pripomína vitrážové okno, ktoré venovali, keď sa dávali do božnej kaplnky pri rekonštrukcii v roku 1950, so zobrazením Panny Márie Lurdskej a tohto pútnického miesta a pamätná tabuľa vo vestibule nemocnice, na ktorej budovaní sa významnou mierou zaslúžil.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

- Eliášová Andrea: *Do Skalice za MUDr. Pavlom Straussom, Rádio Regina* 25.3.2016
 Koleják Martin: *Pavol Strauss hľadač pravdy, G-ATELIÉR* 2013
 Lovecký Pavol: *Spomienka na pána primára MUDr. Pavla Straussa pri 25. výročí jeho úmrtia, keď mu bola v Skalickej nemocnici odhalená pamätná tabuľa* 3. júna 2019
 Papp Štefan: *Skalické roky Pavla Straussa, Záhorie* 5, 2012 *Záhorské múzeum Skalica*
 Petranský Ivan A: *Pavol Strauss v skalickej nemocnici /1946 -1956/ Listy PS* 33-34
 Spomienky pani Márie Straussovej PS 5
 Sroholec Anton MUDr. *Pavol Strauss v Skalici Listy PS* 5
 Strauss Pavol: *Človek pre nikoho DAKA Bratislava* 2000
 Štátny archív v Trnave, *pracovisko Archív Skalica f. Okresný národný výbor v Skalici 1949 - 51*

Otvorený list údajnej „bielej vrane”

Vážena pani PhramDr. Ticháková po zverejnení správy o Vašom ocenení Biela vrana a hlavne po prečítaní rozhovoru, ktorý ste poskytli Denníku N, si Vám dovoľujem napísať tento otvorený list.

Podľa štatútu občianskeho združenia Bystriny sa cena udeľuje vzácnym ľuďom v našej spoločnosti, ako ocenenie spoločensky prínosného a odvážneho občianskeho činu. Vo Vašom prípade sa má jednať o „niekoľkoročný boj za premenovanie ulice Dr. Jozefa Tisa“. Pri všetkej úcte k Vám i k správnej rade, ktorá ocenených vyberá, sa mi zdá, že vo Vašom prípade (tak, ako sa to už aj stalo) bolo ocenenie udelené nesprávnej osobe. Snaha o premenovanie jednej ulice mi neprípadá adekvátna honosnému názvu ocenenia, ktoré má poukázať na občiansku statočnosť laureáta a už vôbec nie je pravdivé tvrdenie v odôvodnení Vášho ocenenia, že napriek presile a nepochopeniu sa „nevzdáva a principiálne stojí za hodnotami humanizmu a demokracie i naďalej“. Práve toto tvrdenie je podľa môjho názoru úplne scestné a zavádzajúce. Bojujete za premenovanie ulice, ktorej názov bol schválený demokratickým rozhodnutím obecného zastupiteľstva. Vy ako poslankyňa Obecného zastupiteľstva máte právo navrhnúť hlasovanie o zmene názvu ulice, ak sa Vám jej názov nepozdáva, ale musíte rešpektovať výsledok hlasovania. Keďže ste neuspeli, v rozpore s hodnotami demokracie sa snažíte nanútiť verejnosť Váš názor, hoci je menšinový a dovoľím si tvrdiť, aj odborné nesprávny. V spomínanom rozhovore pre Denník N z 19. novembra 2021 píšete, že „podstatné však je to, že prezident totalitného štátu, ktorý nechal vyvíeť desaťtisíce vlastných občanov do koncentračných a vyhladzovacích táborov, si žiadnu ulicu nezaslúži“. Toto svoje stanovisko podopierate tvrdením: „Verila som a stále verím, že keď vysvetľujete a hovoríte ľuďom fakty, tak to pochopia.“ Práve fakty, ktorými chcete ľudí presvedčiť, sú skôr lžami, osobnými pocitmi a nepochopením historických súvislostí. Dr. Jozef Tiso nikdy nedal žiadny priamy rozkaz či podnet na vyvezenie kohokoľvek zo štátu, na čele ktorého stál. Neexistuje o tom jediný relevantný dôkaz. Odsun židovských spoluobčanov spadol pod rezort Ministerstva vnútra a kompetencie prezidenta SR neumožňovali do tohto procesu zasiahnuť a už vôbec nie ho zmarit. Jozef Tiso podľa stanoviska viacerých historikov (Kamenec, Ward, Hrabovec, Letz a i.) nebol antisemitom a žiadnemu Židovi osobne neublížil. Ako dôkaz môže svedčiť aj to, že po celý čas bol jeho osobným lekárom pokrstený Žid MUDr. František Fischer.

Ako objektívne možno hodnotiť aj svedectvo švajčiarskeho diplomata Maxa Grässliho, ktorý počas prvej Slovenskej republiky pôsobil v Bratislave. Sám sa podieľal na záchrane viacerých Židov. Vo svojej správe, ktorá bola určená pre švajčiarsku vládu o. i. píše: „Štátny prezident Tiso robí všetko, čo je v jeho moci, aby definitívne zastavil deportácie Židov a upravil pomerne ľudským spôsobom osud tých, čo zostali. V tomto svojom snažení sa teší sympatiám prevažnej časti slovenského obyvateľstva“ (Parak, 1987, s. 157).

Ako jediný dôkaz, ktorý má

hovorí o Tisovom antisemitskom postoji a jeho schvaľovaní protižidovských opatrení, sa uvádza údajná jeho reč na ľudovom zhromaždení v Holíči 15. 8. 1942: „Je to kresťanské, keď sa národ chce zbaviť svojho večného nepriateľa? Že Slovákovi židovský živel ohrozoval život, o tom netreba nikoho presvedčať. Bolo by to vyzeralo ešte horšie, keby sme sa od nich neboli včas očistili. Urobili sme tak podľa príkazu božieho: Slováč, zhoď, zbv sa svojho škodcu“ (In Kamenec, 2008, s. 148). Autenticnosť týchto slov v rozhovore s vatikánskym chargé d'affairesom Giuseppe Burziom Tiso poprel. Ale, hodnovernejší prameň, ako samotné Tisove slová Burziom je výpoveď niekdajšieho guvernéra Národnej banky SR Dr. Imricha Karvaša pred Národným súdom. Keďže Karvaš bol z titulu svojej funkcie na uvedenom zhromaždení prítomný, na otázku žalobcu Dr. Šujana ohľadom tohto výroku Dr. Karvaš odpovedal: „Možno, že to povedal, ale ja sa na takýto výrok nepamätám“. Dr. Šujan sa Dr. Karvaša ďalej pýtal: „Hovorili ste, že ste pozorovali, že vláda cítila v ňom [Tisovi] duchovnú oporu.“ Dr. Karvaš odpovedal: „V riešení židovskej otázky určite. Pochybujem, že by sa z toho [reč v Holíči] dala dedukovať jeho podpora alebo súhlas s deportačnou akciou. Nakoľko som ho poznal, toto som pokladal u neho za vylúčené“ (PSN, 2, s. 59-61). Na obranu Dr. Tisa sa vyjadrili viacerí preživší židovskí spoluobčania, či už ide o MUDr. Neuwirtha, MUDr. Hoffmanna, prof. Löbla a iných.

Nesmieme zabúdať na to, že v Nitre ako jednom z posledných miest v nacistami ovládanom priestore Európy legálne až do septembra 1944 (teda vypuknutia SNP a obsadenia Slovenska nemeckou armádou) fungovala rabínska škola Ješiva vedená rabínom Samuelom Ungerom. Asi ťažko by takáto inštitúcia mohla fungovať v štáte, ktorého hlavou je antisemita. Pritom v spomínanom rozhovore píšete, že „za takúto ulicu by sme sa mali hanbiť všetci, nielen vo Varíne“.

Pohľad Dr. Jozefa Tisa na Židov sa neodchyľoval od vtedy bežného a väčšinového názoru spoločnosti. V obci, kde žijete a pôsobíte ako obecná poslankyňa podľa mojich zistení je aj ulica pomenovaná po Ľudovítovi Štúrovi. Na ulici Ľ. Štúra bývam aj ja. Tento slovenský veľkán sa taktiež neraz vyjadril na adresu židovských spoluobčanov nelichotivo. Vo svojom diele Slovanstvo a svet budúcnosti píše: „...aby mohlo zemanstvo svoj ľud lepšie zdieľať a aby tak čím viac vyťažilo v svoj prospech z jeho úbohej kože, využilo v tomto svojom úpadku Židov, ktorým prenajímalo

svoje majetky. Mukám a utrpeniu ľudu nebolo konca-kraja. Tento cudzí národ, nespojený nijakým putom s našim národom, národ, ktorý zo zásady zavrhol kresťanstvo a preto nepoznal lásku k blížnemu, hrozným spôsobom šafáril medzi našimi kmeňmi. Bezohľadne vycielať v svoj prospech a v prospech zemanstva úbohý ľud a snažil sa ho mnohorakým spôsobom zviest' a morálne rozložiť, nemilosrdne a s podporou zemanstva ho pripravoval o majetok. Odtiaľ pramení hlboká antipatia našich kmeňov voči tomuto Bohom zabudnutému národu, a na druhej strane silný odpor voči zemanstvu, ktoré ľud považoval za príčinu takéhoto zlého zaobchádzania a cítil sa ním vydaný napospas cudzím, bezcharakterným kramárom“ (Štúra, 2019, s. 119). Podobných výrokov by sme v spisoch našich dejateľov našli viacero. Na základe tohto názoru má byť ulica Ľ. Štúra vo Varíne a aj ulica, na ktorej bývam ja v Nových Zámkoch, premenovaná? Aj ja mám podávať podnet na NAKA a stať sa „hrdinom“ a adeptom na ocenenie Biela vrana? Aj za ulicu pomenovanú po Ľ. Štúrovi sa máme hanbiť? Zaiste nie. Rovnako tak sa občania Varína nemusia hanbiť za ulicu pomenovanú po prezidentovi prvej Slovenskej republiky.

V čase odsunu židovských obyvateľov zo Slovenska nikto nemohol vedieť, čo sa s nimi na území Poľska deje. Potvrdil to aj JUDr. Rašla, jeden zo žalobcov Jozefa Tisa pred Národným súdom v Bratislave: „V čase rozhodnutia o deportácii Židov nemožno, samozrejme, imputovať ani Tisovi, ani komukoľvek inému, akoby už vedeli, že Židia idú na smrť“ (Rašla-Žabkaj, 1990, s. 33).

To, že došlo k vyvezeniu časti slovenských Židov mimo územie Slovenska, je tragédia. Je to hanba a je správne, že došlo k verejnému ospravedlneniu. Udialo sa tak ešte počas bývalého režimu v októbri 1987. Toto vyhlásenie k deportáciám ako prejav ľútosti a odprosenia podpísali také osobnosti ako J.Ch. Korec, E. Suchoň, M. Rúfus, D. Tatarka a ďalší významní signatári. Verejne je dostupné na internete. S vyhlásením je možné sa len stotožniť a vyjadriť nad vojnovými rokmi ľútosť.

Na spomínané udalosti sa však musíme pozeráť a hodnotiť ich v ich historickom kontexte a zohľadňovať všetky okolnosti, ktoré k tragédii viedli. Už spomínaný americký historik J. M. Ward vo svojej nedávno vydané knihe píše: „Od jeho smrti bol [Tiso] ústrednou témou výkladu jeho osoby podiel na holokauste. Tento prístup do istej miery skresľuje historický kontext. V roku 1942 neexistoval 'holokaust', ako ho poznáme dnes. Existovalo iba masové vraždenie európskych Židov, ktoré sa

ešte nenazývalo genocídou. Deportácie zo Slovenska majú z pohľadu dnešných posudzovateľov oveľa väčší význam, než im prisudzovali ľudia v čase druhej svetovej vojny“ (Wadr, 2018, s. 238). Ward rozhodne nemôžeme zaradiť medzi historikov, ktorí by sa obdivne pozerali na osobnosť Dr. Tisa.

Po skončení druhej svetovej vojny bolo z rozhodnutia prezidenta Dr. E. Beneša a vlády odsunuté (deportované) nemecké a čiastočne aj maďarské obyvateľstvo. Viac ako 3 milióny Nemcov muselo opustiť svoje domovy, v ktorých žili niekoľko generácií. Odchádzali neraz v tých istých „dobyťčákoch“, v ktorých len pár mesiacov pred nimi odvážali Židov do Poľska. Tiež boli pozbavení akéhokoľvek majetku. Už sa to nenazývalo arizácia, ale konfiškácia. Nikto nevedel, kam idú, čo ich na novom mieste čaká. Mnohí zomreli počas strastiplnej cesty. Toto sa ale už dialo v mierových časoch. Rozhodnutie zdôvodňoval vtedajší minister zahraničných vecí Jan Masaryk nasledovne: „Válka nebude moci byť prohlásena za skončenou, dokud poslení říšský úředník a také poslední říšský voják nebude vykopnut z Československa, živí nebo mrtví – ale raději mrtví“ (Kosatík-Kolář, 2009, s. 175). Odsun sa pripravoval niekoľko rokov a na adresu Nemcov sa Jan Masaryk pre denník Daily Mirror 17.7.1942 vyjadril tiež nie veľmi v duchu dnešnej politickej korektnosti: „Válka sa bude spojencům lépe dařit a skončí dřív, pokud odloží kriketová a gentlemanská pravidla, budou bojovat a zabíjet tolik Němců, kolik bude možné, bez ohledu na jejich rasu, náboženství, pohlaví a věk. Naléhavě dnes radím bombardování otevřených měst a také zabíjení žen a dětí, pokud to umožní tuto strašnou válku zkrátit“ (tamže, s. 175). V Českej republike, ale možno aj na Slovensku sa nachádzajú ulice pomenované po bývalom ministrovi Janovi Masarykovi. Tiež sa majú názvy týchto ulíc odstraňovať z empatie voči obetiam Benešovho a Masarykovho režimu?

Jozef Tiso nie je zodpovedný za holokaust, nebol jeho strojom, ani ho nerealizoval. Podľa vyjadrenia porevolučného generálneho prokurátora ČSFR JUDr. Tibora Böhma Jozef Tiso nie je na listine vojnových zločincov. Ak Vám, pani doktorka, ide naozaj o fakty, ako uvádzate v rozhovore a ste si ich dostatočne naštudovali, určite viete, že aj súd – Národný súd – ktorý Dr. Tisa súdil bol zmanipulovaný a politický. Opäť si dovoľím citovať z Wardovej knihy, ktorý na adresu retribučného súdu napísal: „Daxnerovo [predseda Národného súdu] neprofesionálne správanie, najmä preplnenie poroty komunistami, podkopalo nestrannosť súdu a Benešova osobná túžba vidieť

Tisa viesť posilnil názor, že súd bol nástrojom českej pomsty. Nepomer medzi trestami vymeranými Machovi a Tisovi spolu s komunistickým zmanipulovaním procesu a Tisovej popravy boli ďalším dôvodom, prečo zavrhnúť verdikt súdu. Slováci mali uveriť, že ich Tiso zradil“ (Ward, 2018, s. 2'325-326). A na ďalšej strane uvádza: „Možno predložiť presvedčivé dôkazy, že Tiso bol pozoruhodne zbožný kňaz a značne prispel k rozvoju svojho národa“ (tamže, s. 327).

Jozef Tiso patrí medzi významné osobnosti našich dejín a podľa môjho názoru si pomenovanie ulice (možno nielen vo Varíne) zaslúži tak ako Ľudovít Štúr. Je pozoruhodné, že pomenovanie ulice po Dr. Tisovi Vám prekáža, ale Ľudovít Štúr Vám už nevádi. Dokonca, paradoxne, Vám vo Vašej obci neprekáža ani ulica, ktorá nesie meno zbojníka (taktiež právoplatne odsúdeného) Juraja Jánošíka.

Vážena pani poslankyňa PhramDr. Ticháková, môžeme mať na historické osobnosti svoj názor, ale v demokratickej spoločnosti je vhodné, ak sa akceptuje a prijíma názor aj iného. Ak by Vaši spoluobčania zdieľali Váš názor, určite by názov ulice boli dávno zmenili. Myslím si, že zrejme to tak nie je, keďže ako ste sama v rozhovore uviedli, spoluobčania Vás veľmi nepodporili. Pozrel som si výsledky komunálnych volieb vo Vašej obci na internetovej stránke denníka SME. Vy ako kandidátka na starostu v ostatných komunálnych voľbách 2018 ste získali 363 hlasov (21,9%). Váš protikandidát – terajší starosta obce 1199 hlasov (72,2%). Rozdiel je značný. Som presvedčený, že ak by podobný názor, ako mate Vy, malo viac občanov, podpora vo voľbách by bola viditeľnejšia. Ak by ste skutočne boli osobnosťou, akej by sa malo ocenenie udeľovať a boli by ste skutočná zástavka demokracie, rozhodnutie spoluobyvateľov by ste rešpektovali. Z Vášho vyjadrenia sa mi však javí, že väčšinový názor v obci, ale možno aj v spoločnosti, je pre Vás irelevantný. Aj prostredníctvom silových zločiek (NAKA, prokuratúra) sa snažíte prinútiť spoluobčanov, aby sa Vám prispôbili a podriadili. Takéto počínanie nepovažujem za prejav demokracie a už vôbec nestojí na princípoch a hodnotách, za ktoré ste boli ocenená.

S úctou
PaedDr. Mgr. LADISLAV MORAVÍK, DiS.,
učiteľ dejepisu a výchovy
k občianstvu,
vysokoškolský pedagóg
Ľ. Štúra 26
940 02 Nové Zámky

Na vedomie:
Starosta obce Varín,
pán Ing. Michal Cvach

(Pokračovanie z 5. strany)

Cieľom bolo vyvolať strach, aby bol celý západný svet vtiahnutý do čoraz komplexnejšieho cvičebného procesu, ktorý mal viesť k trom cieľom: k núdzovému stavu, hromadnému očkovaniu a rozšírenému právu štátu na intervenciu.

Prvé cvičenie medzinárodnej skupiny sa uskutočnilo od 8. do 10. septembra 2003 pod názvom „Global Mercury“. Stretnutie nebolo na jednom mieste, simulačný scenár prepuknutia kiahní prebiehal súčasne v zúčastnených ôsmich krajinách. Medzi účastníkmi boli aj zástupcovia z WHO a Európskej komisie.

Nemecko poskytlo tri tímy na ministerstve zdravotníctva a Inštitúte Roberta Kocha (IRK), ktoré sa striedali v osemhodinových smenách. Komunikácia medzi sebou bola simulovaná. Tím okolo vedúceho cvičenia, ktorý bol hierarchicky umiestnený nad účastníkmi, opakovanne podával do akcie takzvané „injekcie“ - aktuálne správy, e-maily alebo telefónne hovory, na ktoré potom účastníci, t.j. politici a vedúci úradov mali reagovať. Uzhodli sa, že v budúcich krízach by mal existovať centrálny informačný uzol, niekto, kto by zhromažďoval a distribuoval všetky údaje. Touto úlohou chceli poveriť WHO.

Novinkou cvičenia bola jeho medzinárodnosť. S prítomnosťou Japonska, USA, Nemecka, Francúzska, Veľkej Británie a ďalšími krajinami boli do plánovania začlenené niektoré z najsilnejších ekonomických mocností sveta.

Zvýšená komplexnosť cez nadnárodné koordinačné procesy sa naďalej trénovala. Túto úlohu opäť prevzali profesionáli z „Centra pre civilné stratégie biologickej obrany“, ktoré medzitým figurovalo ako Centrum pre biologickú bezpečnosť. Centrum navrhlo ďalší manéver, ktorý sa konal vo Washingtone 14. januára 2005 pod názvom „Atlantická búrka“ (Atlantic Storm). Nadväzoval na „Temnú zimu“ z roku 2001, iba že bol medzinárodný. Hlavná otázka bola: „Ako by sa svetoví lídri vysporiadali s katastrofou rýchlo sa šíriacej globálnej epidémie smrteľnej choroby?“

Cvičenie, ktoré sa tentoraz neuskutočnilo na vojenskej základni, ale v novootvorenom päťhviezdičkovom hoteli Mandarin Oriental vo Washingtone, bolo zrejme tak dôležité, že ho organizátori najskôr sami precvičili štyri dni vopred s inými účastníkmi. Simulovanej hry sa zúčastnili vysoko postavení ľudia. Bývalá ministerka zahraničných vecí USA Madeleine Albrightová prevzala úlohu prezidenta USA, šéfa WHO stvárnila bývalá nórska premiérka Gro Harlem Brundtlandová, ktorá v reálnom živote krátko predtým aj viedla túto organizáciu. Nemeckého kancelára stesnil politik liberálnej strany FDP Werner Hoyer, bývalý štátny minister na ministerstve zahraničných vecí a major letectva v zálohe. Na toto simulovanie bolo pozvaných viac ako 100 pozorovateľov z oblasti politiky, armády, médií a farmaceutického priemyslu. Prítomní boli aj zástupcovia dvoch výrobcov vakcín a zástupca Inštitútu Roberta Kocha (IRK) Walter Biederbick, vedúci tamojšieho Centra pre biologickú bezpečnosť a predtým dôstojník Bundeswehru v operačnom plánovaní NATO. Biederbick neskôr pracoval v Inštitúte Roberta Kocha,

Epidémia

a čo o nej píše nemecký novinár Paul Schreyer

kde sa zaoberal výskumom krízovej komunikácie v prípade pandémie. A tak neskôr (2019 - 2021) počas „pandémie“ celé dni v nemeckých médiách nebolo počuť nič iné iba covid a meno tohto inštitútu.

Medzinárodné zloženie „Atlantickú búrku“ bolo zlúčením politiky, farmaceutického priemyslu, výskumu, armády a médií s transatlantickým charakterom, t. j. pod americkým vedením. Jedným z pozvaných pozorovateľov bol Anders Tegnell, dnes švédsky hlavný epidemiológ, ktorý bol vtedy projektovým manažérom vypracovania plánu pandémie pre Švédsko. Tegnell bol evidentne menej ovplyvniteľný a neskôr išiel svojou vlastnou cestou v corona-kríze.

Do scenára bolo vmontované aj neočakávané prepuknutie kiahní, ktoré prekvapilo predstaviteľov štátov z USA, Veľkej Británie, Kanady, Nemecka, Francúzska, Talianska, Švédska, Holandska, Poľska, ako aj vedúcich komisií z EÚ a WHO, ktorí sa zišli na bližšie neurčenom „transatlantickom bezpečnostnom samite“. Scenár predpokladal nasledujúcu situáciu:

„13. januára, v predvečer samitu, boli hlásené prípady kiahní v Nemecku, Holandsku, Švédsku a Turecku. Hlavy štátov sa rozhodnú stretnúť sa 14. januára na niekoľko hodín, aby sa zaoberali vzniknutou krízou, a to skôr než sa vydajú na cestu domov. Počas šesťhodinového stretnutia musia zápasit' s rozsahom a rýchlym tempom šírenia sa epidémie kiahní, napätím medzi domácou a zahraničnou politikou, kontrolovaním pohybu osôb cez hranice a globálnym nedostatkom patričných zdravotníckych zdrojov, ako je vakcína proti pravým kiahňam.“

Podobne ako pri „Temnej zime“, aby sa hrajúci čo najrealistickejšie vhlbili do svojich rolí, nechýbali ani vopred patrične pripravené televízne správy. Na zinscenovanej tlačovej konferencii sa z pozvaných novinárov stali aktívni hráči, ktorí nacvičovali dialógy s politikmi, ktoré by boli v prípade krízy reálne. Stredobodom bol núdzový stav, počas ktorého by bolo možné poprieť základné práva slobody. Strojcovia simulácie „Atlantickú búrku“ vychádzali síce z teroristického útoku, ale v hodnotiacej správe sa viackrát zdôraznilo, že všetky prípravy a plánovanie sa vzťahujú aj na „prirodzene sa vyskytujúcu pandémiu infekčnej choroby“. Na jednom mieste bol v tomto kontexte doslova odkaz na „budúci SARS“.

V roku 2005 začali pracovníci biologickej bezpečnosti stále viac upúšťať od teroristických útokov a začali hovoriť o pandémii, najmä keď sa objavila vtáčia chrípka v tom istom roku, čo viedlo k mediálnemu vzrušeniu, pripomínajúce neskoršie strach z corony. Ochorenie, ktoré podľa údajov WHO v roku 2005 a 2006 viedlo na celom svete k 122 úmrtiam, bolo vládou USA a mnohými médiami vyhlásené za globálnu

hrozbu. Vlády na celom svete, aj na základe odporúčania WHO, nakúpili vakcíny za miliardy dolárov, ktorých účinnosť sa čoskoro ukázala ako pochybná.

Počas corona-krízy (2020) politikmi a médiami opovrhovaný lekár a bývalý politik Wolfgang Wodarg, vyhlásil v januári 2006 ako poslanec v nemeckom Bundestagu: „Vtáčia chrípka nie je ľudskou chorobou; hovoríme tu o fantóme ... Zaujímalo by ma, ako je možné, že o tejto téme toľko hovoríme. Kto má záujem na zveličovaní tejto témy? Pre médiá je vítaná. Ale ony by písali aj o inej téme, len aby ľuďom nahnali strach. Robia to radi. Okrem nich sú tu však aj ďalší, čo z toho profitujú, a síce tí, ktorí predávajú Tamiflu a vydávajú licencie. Odporúčam Vám, aby ste si zistili, kto je vlastníkom, kto vyvinul tlak, ktoré procesy boli spustené a aké stratégie sa používajú na predaj čo najväčšieho množstva týchto vecí. Tieto otázky nemôžeme jednoducho odmietnuť, pretože sú motormi strachu. Slúžia na zbytočné strašenie ľudí.“

Pandémie majú často politický potenciál. Rockefellerova nadácia zverejnila na jar 2010 štúdiu so štyrmi globálnymi scenármi budúcnosti, v súvislosti s globálnou finančnou krízou. Jeden z nich mal názov „Lock Step“ (krok za krokom) a zobrazil víziu autoritatívneho sveta pod dohľadom štátneho nátlaku, ktorý by mohol nastať na celom svete po veľkej chrípkovej pandémii a následnej hospodárskej kríze. Spomína sa tu Čína, ktorá so svojimi obzvlášť autoritatívnymi ochrannými opatreniami sa stane globálne vzorom počas fiktívnej pandémie. V štúdiu sa spomína povinnosť nosiť masky v mnohých krajinách, aj po pandémii: „Aj keď pandémia ustúpila, autoritatívna kontrola a dohľad nad občanmi pokračovali a zintenzívňovali sa.“ Tento „fiktívny“ scenár pred desiatimi rokmi sa príliš podobá súčasnej realite.

Celosvetové prepojenie núdzového plánu a cvičení sa rozbehlo na plné obrátky. V máji 2012 sa v Centre pre biologickú bezpečnosť uskutočnila konferencia pod názvom „Zlepšenie reakcie na epidémiu: Budovanie mostov medzi USA a Čínou“. Američania a Číňania na konferencii informovali o svojich silnejúcich vzťahoch, najmä pri plánovaní núdzových situácií počas pandémie. Medzi nimi je úzka spolupráca už niekoľko rokov. Americká Agentúra pre ochranu pred epidémiami CDC prevádzkovala v roku 2012 v Pekingu úrad s približne 50 zamestnancami (v roku 2020 ich bolo 14) a školila čínskych epidemiológov. Z nich 70 teraz zastáva riadiace funkcie v čínskych zdravotníckych úradoch. Agentúra pre ochranu pred epidémiami CDC bola nápomocná aj pri sprostredkovaní amerických farmaceutických spoločností (napr. Pfizer) s čínskymi výskumníkmi. Prácu Američanov v Číne spomína aj vyššie uvedená americká agentúra:

„Aktivity zahŕňali školenia mediálnej komunikácie, vedenie rozhovorov s novinármi a organizovanie trojtýždňového školenia s pracovníkmi komunikácie o očkovaní v americkom sídle CDC. Počas tohto školenia sa komunikační špecialisti z čínskeho očkovacieho programu dozvedia, ako americkí komunikační špecialisti reagujú na protivakcinačné nálady v USA a ako efektívne komunikovať s verejnosťou v čase krízy.“

Efektívne vzťahy s verejnosťou boli tiež hlavným ťažiskom práce Centra pre biologickú bezpečnosť, ktoré bolo v roku 2013 premenované na Centrum pre zdravotnú bezpečnosť.

Centrum previedlo dve veľké simulačné cvičenia, ktoré bezprostredne predchádzali corona-kríze: „Clade X“ v máji 2018 a „Event 201“ v októbri 2019. Pokiaľ v prvom cvičení sa nacvičovala reakcia vlády USA na pandémiu, v druhom zasa medzinárodná reakcia nevyvíjajúca ani súkromné koncerny. O dva mesiace neskôr sa objavil koronavírus!

BIOLOGICKÁ ZBRAŇ NA ZNÍŽENIE POPULÁCIE (2018)

Po rozbehnutí apokalyptických pandemických cvičení v rokoch 1998 až 2005 v kontexte „vojny proti teroru“, následne klesla ich intenzita. Viac ako 10 rokov sa nič nedialo. Svetová finančná kríza v roku 2008 nedala dostatočný podnet na kiahňové simulačné manévry. A fiasko s chrípkou ošipaných z roku 2009 ešte nebolo zabudnuté.

Situácia sa zmenila Donaldom Trumpom, udalosťou symbolizujúcou viditeľný úpadok svetového systému vedeného USA.

V tom čase sa zintenzívnilo úsilie Billa Gatesa o vzájomné prepojenie troch tém: vakcín, medzinárodnej bezpečnosti a bioterorizmu. V januári 2017 odcestoval Gates na zasadnutie Svetového ekonomického fóra do Davosu, kde vyhlásil, že sa musí „seriózne diskutovať, ako by mala vyzerat' príprava na prípadný útok biologickými zbraňami“, a že on túto tému prehľbí na Mníchovskej bezpečnostnej konferencii vo februári toho roku. Podnetom bolo rozbehnutie iniciatívy na výskum vakcín CEPI (Coalition for Epidemic Preparedness Innovations - Koalícia za inovácie pripravenosti na epidémiu), ktorú Gates založil spoločne s farmaceutickým priemyslom a niekoľkými vládami. Cieľom bolo vyvinúť vakcíny oveľa rýchlejšie, namiesto do desiatich rokov, pod dvanásť mesiacov a zabezpečiť verejnosúkromné financovanie.

Bill Gates vo svojom prejave na Mníchovskej bezpečnostnej konferencii hovoril o nebezpečenstvách a možných podrobnostiach veľkej pandémie: „Ďalšia epidémia by mohla vzniknúť na obrazovke počítača teroristu, ktorý pomocou genetického inžinierstva vytvorí syntetickú verziu vírusu kiahní alebo extrémne nákazlivého a smrteľného

vírusu chrípky (...) Či už z rozmaru prírody, alebo rukou teroristu, epidemiológovia tvrdia, že rýchlo sa šíriaci vzduchom prenášaný patogén môže za menej ako jeden rok zabiť viac ako 30 miliónov ľudí. (...) Musíme sa pripraviť na epidémie ako armáda na vojnu. Patria sem manévry („germ games“) a ďalšie núdzové cvičenia, ktoré nám pomôžu lepšie porozumieť, ako sa choroby šíria, ako ľudia reagujú, keď spanikujú a ako máme reagovať na veci, ako napr. na preplnené diaľnice a komunikačné systémy.“

O tri mesiace neskôr začalo Centrum Johna Hopkinsa pre zdravotnú bezpečnosť rozsiahle plánovanie nového pandemického manévru - ešte väčšieho a komplexnejšieho ako tie predchádzajúce, pod názvom „Claude X“. Prípravy sa začali v máji 2017, štyri mesiace po tom, ako sa Trump stal prezidentom.

Scenár bol tentoraz iný. Žiadne kiahne, žiadny mor, žiadny antrax, namiesto toho nová zmes vírusov, ktorá bola podľa scenára vyvinutá v laboratóriu jednej biotechnologickej spoločnosti: genetická kombinácia vysoko nákazlivého vírusu parainfluenzy a obzvlášť smrtiaceho vírusu Nipah.

V skripte tejto simulačnej hry bol nový typ vírusu a fiktívna teroristická skupina mala už aj názov, volala sa ABD (A Brighter Dawn - jasnejší úsvit) a bola zaopatrená aj životopisom. V spríevodnom dokumente k manévru sa uvádza: „A Brighter Dawn“ bola založená v USA v 90. rokoch minulého storočia. Cieľom skupiny bolo spomaliť úpadok planéty spôsobený preľudnením a v konečnom dôsledku ho zvrátiť. V tej dobe bolo cieľom ABD pomôcť ľudstvu, aby sa vrátilo do predchádzajúceho stavu. Vtedajšie činnosti skupiny boli väčšinou pokojné, robili prednášky, okrúhle stoly, aktivizmus a prácu s verejnosťou. Do roku 2010 počet členov v ABD značne vzrástol, a to aj v geografickej rozmanitosti. ABD malo členov a miestne združenia v mnohých krajinách. Zdá sa, že v tomto čase došlo v ABD k rozdeleniu. Jedna extrémna skupina v ABD sa domnievala, že na dosiahnutie „resetu“ alebo „zmeny paradigmy“, ktoré sú potrebné na zásadnú zmenu rovnováhy, je potrebná priama činnosť. Túto frakciu tvorilo nie viac ako 30 ľudí. Charizmatický vodca sa ujal vedenia a úzko spolupracoval s asi 25 ďalšími členmi ABD v skupine, ktorí mali vzdelanie v oblasti biologických vied, vrátane virológov. Po rozdelení založila frakcia laboratórium pri Zürichu a vydávala sa za malú biotechnologickú začínajúcu spoločnosť. Založila vysoko vyvinuté biotechnologické laboratórium s komerčne dostupným vybavením a zamerala sa na vývoj biologickej zbrane, ktorá by mala celosvetový dopad. Zdá sa, že lídri ABD sa riadili myšlienkou biblického moru ako nápravného opatrenia voči ľudským excesom. Finančne prostriedky mala frakcia od členov, podobne zmýšľajúcich súkromných

darcov a zapojením sa do nezákonných aktivít. (...) Potom, čo bol patogén Clade-X úspešne vyvinutý a vyrobený, dobrovoľníci ABD boli ochotní podstúpiť riziko nákazy, cestovali po svete s malým množstvom tekutého patogénu a pomocou komerčných sprejových fliaš šírili vírus na preplnených verejných miestach. Početné útoky boli relatívne neúčinné, pričom takmer polovica z nich nikoho nenakazila; pri ostatných útokoch ochorelo v priemere iba 50 ľudí. To však stačilo na spustenie pandémie Claude X.“

Cvičenie sa konalo vo Washingtone 15. mája 2018, opäť v luxusnom hoteli Mandarin Oriental. Fiktívne vypuknutie choroby začalo v Nemecku. Nacvičila sa séria zásadných Národnej bezpečnostnej rady USA, hráčmi boli opäť vysokí americkí politici, z ktorých niektorí v skutočnosti zastávali podobné alebo identické vládne a parlamentné funkcie.

Jednou z prvých udalostí po vypuknutí choroby bol podľa scenára vývoj testu PCR na detekciu vírusu. Debatovalo sa o obmedzení cestovania a lockdowne (vtedy sa to menovalo karanténa). Hovorilo sa o „sile násilia, ktoré by mohlo byť povolené na udržanie karantény“. Účastníci dospeli k záveru, že je potrebné vytvoriť ešte väčšiu „právnú zrozumiteľnosť“, „v otázkach prenosu právomocí počas karantény“. Vláda by mala myslieť aj na možné negatívne účinky karantény „vrátane odporu verejnosti voči jej implementácii“.

V simulačnej hre kríza prebiehala ako v časozbernom videu. Regulované vypuknutie epidémie trvalo mnoho mesiacov. Podľa scenára sa počet obetí na konci koróny zvýšil na 150 miliónov na celom svete, vrátane 15 miliónov v USA. Podľa autorov scenára boli to nízke čísla vďaka tomu, že výroba vakcín bola extrémne urýchlená. Na konci cvičenia sa požadovalo, aby vláda okamžite poskytla potrebné finančné prostriedky na očkovacie látky, ktorých vývoj nebude trvať roky, ale mesiace. Konkrétne sa spomenuli nové RNA vakcíny (ako ich propagoval aj Bill Gates), ktoré geneticky modifikujú ľudí a zohrávajú hlavnú úlohu v corona-kríze.

EVENT (2019)

Koncept „Claude X“ sa medzitým stal známym aj v kruhu bohatých a vplyvných. Keď tím z Centra pre zdravotnú bezpečnosť Johna Hopkinsa navrhol ešte väčšie a ešte komplexnejšie následné cvičenie, vstúpila do hry špičková liga sponzorov: Nadácia Billa a Melindy Gatesových a Svetové ekonomické fórum (WEF), známe svojimi každoročnými konferenciami vo švajčiarskom meste zvučného mena Davos, ktoré je zlučením 1 000 najväčších korporácií na svete. Jadrom organizácie sú „strategickí partneri“, približne 100 vplyvných korporácií, ktoré kontrolujú orientáciu, ciele a programy Svetového ekonomického fóra. Patria sem napríklad Allianz, BlackRock, BP, Deutsche Bank, Facebook, Goldman Sachs, Google, farmaceutická spoločnosť Johnson & Johnson, Mas-

tercard, PayPal, ropná spoločnosť Saudi Aramco, Siemens a mediálna spoločnosť Thomson Reuters.

Nadácia Svetového ekonomického fóra (WEF) a nadácia Billa a Melindy Gatesových financovali ďalšie veľké pandemické cvičenie, ktoré sa zásadne líšilo od tých predchádzajúcich. Tentokrát nešlo o nacvičovanie diskusií a hlasovanie v rámci jednotlivých vlád, ale o tréningovanie spolupráce medzi vládami a globálnymi korporáciami počas pandémie.

Cvičenie „Event 201“ sa konalo 18. októbra 2019, dva mesiace pred corona-vírusom a prekvapivo simulovalo jeho skutočné vypuknutie. V jednom spise „Centra Johna Hopkinsa pre zdravotnú bezpečnosť“ čítame:

„Event 201 simuluje vypuknutie nového zoonotického coronavírusu, ktorý sa prenáša z netopierov na ošípané a potom na ľudí a nakoniec z človeka na človeka a vedie k vážnej pandemii. Patogén a choroba sú do značnej miery podobné SARSu, vírus však skôr prenášajú ľudia s miernymi príznakmi. (...) V prvom roku nie je k dispozícii žiadna očkovacia látka. (...) Podľa scenára pandémie končí po 18 mesiacoch so 65 miliónmi mŕtvych. Potom pandémie začne povoľovať, pretože počet náchylných ľudí na corona-vírus klesne. Istým tempom bude pokračovať, dokiaľ nebude k dispozícii účinná očkovacia látka alebo kým sa neinfikuje 80-90 % svetovej populácie. ...“

Na rozdiel od predchádzajúcich cvičení tu nebolo teroristické pozadie, nehovorilo sa o sofistikovanej biologickej zbrani ako pri Claude X rok predtým. Tentoraz boli spúšťačom pandémie iba „vrtochy prírody“. Na tomto manévri bolo aj zvláštne, že organizátori a spoluhráči sa už nestretli vo Washingtone, v meste vládnych agentúr a ministerstiev, ako na predchádzajúcich cvičeniach, ale v centre finančného priemyslu, v New Yorku, uprostred Manhattanu v legendárnom luxusnom hoteli The Pierre, ktorý kedysi vlastnil najbohatší muž sveta, J. Paul Getty, nachádzajúcim sa na Piatej avenue (Fifth Avenue) s výhľadom na Central Park. V Pierre, kde sú obsluhovači výtahov a nosiči ešte stále nosia fraky a cylindre ako pred 100 rokmi, tentoraz nešlo len o politikov a úradníkov, ako na predchádzajúcich simulačných cvičeniach, ale väčšinou o vedenie z globálnych korporácií. Títo mali najvyššie postavenia v rámci manažmentu príslušných spoločností a počas veľkej krízy regulovali medzinárodné procesy v koncernoch. V simulačnom cvičení preto nehrali žiadne iné úlohy, ale skôr seba - to bolo tiež nové.

Na „Event(e) 201“ sa zúčastnili ľudia, z ktorých mnohí o niekoľko mesiacov hrali dôležitú úlohu v corona-kríze. Podstatou cvičenia a skutočnej situácie, ktorá nasledovala, išlo o konkrétne zlúčenie tém strachu, masových úmrtí, výnimočného stavu, preťažnosti štátu, obmedzovania slobody, vakcín, farmaceutickej regulácie a mediálnej stratégie. Konkrétne: núdzová situácia v oblasti zdravia viedla k celosve-

tovej potrebe vakcín a ich financovaniu, vývoju a distribúciu a korporácie mali pri tom zohrať aktívnu úlohu v medzinárodnej politike, a akémukoľvek odporu obyvateľstva sa malo čeliť pomocou PR-stratégie a médií.

Autor podotýka, že z týchto súvislostí ešte nemožno vyvodit', že organizátori a účastníci cvičenia „vedeli“ o blížiacej sa skutočnej pandemii, čo by znamenalo, že coronová kríza bola úmyselne naplánovaná, a že nebola kapricom prírody, ale zastieraním cieľového nasadenia biologickej zbrane. V každom prípade zarážajúca je tu podobnosť medzi simulačným cvičením a začiatkom výskytu coronavírusu v roku 2020.

Organizátori si boli rôznych podozrení vedomí. V scenári boli zapracované aj „konšpiračné teórie“, že „farmaceutický priemysel šírili vírus sám“, a preto je veľmi dôležité v núdzovom stave zabezpečiť, aby ľudia dôverovali liekom a vládam. Preto musí byť komunikácia s verejnosťou počas krízy veľmi starostlivo naplánovaná.

„Konšpiračným teóriám“ bola v rámci cvičenia venovaná dokonca aj samostatná diskusia (časť 4, Komunikačná diskusia). Viceprezidentka NBCu Universal (National Broadcasting Company - americká televízna sieť so sídlom v GE Building v Rockefellerovom centre v New Yorku), zdôraznila potrebu zabezpečiť, aby sa v tradičných médiách objavili tí „správni zástupcovia“, ktorí by „našu story“ (historiku) rozširovali. Bývalá viceprezidentka CIA dodala, že na upevnenie ich story treba verejnosť „zaplavit“ ich vlastnými argumentmi. Vedúci PR agentúry Edelman tiež upozornil, že v komunikačnej stratégii je potrebné uplatňovať centralizovaný prístup a centrálné formulované posolstvo a potom ich verejnosti predstaviť prostredníctvom príslušných zástupcov mimovládnych organizácií a zdravotníckych organizácií. Táto centralizácia musí prebehnúť na medzinárodnej úrovni. Zapotreby je databáza s „faktami“ a „kľúčovými správami“, ktoré sa majú prenášať po celom svete.

Ale nešlo len o sprostredkovanie faktov. Predsedkyňa koalície pre vývoj vakcín CEPI (Koalícia pre inovatívnu epidemickú pripravenosť /Coalition for Epidemic Preparedness Innovations), ktorý inicioval Bill Gates, uviedla, že nestačí, aby sa obyvateľstvu poskytli iba znalosti o víruse. Prvorado treba aktívne „nastaviť stimuly“ tak, aby ľudia zmenili svoje správanie tým smerom, ktorý „chceme my vidieť“.

Po cvičení boli zverejnené odporúčania:

„Vlády budú musieť spolupracovať s tradičnými a sociálnymi mediálnymi spoločnosťami na výskume a vývoji ešte lepších prístupov k boju proti dezinformáciám. Je zapotreby zaplavit médiá rýchlymi, presnými a konzistentnými informáciami. (...) Národné zdravotnícke orgány musia úzko spolupracovať s WHO s cieľom rýchleho vytvorenia a šírenia zdravotných správ. Mediálne spoločnosti by sa mali zaviazat', že

budú dávať prednosť oficiálnym správam a budú potláčať dezinformácie, a to aj pomocou technológií.

Na fiktívnom cvičení sa zúčastnili aj traja páni: Christopher Elias, Sofia Borges a Timothy Grant Evans. Spoločne majú to, že pracujú na kontrole populácie.

Tu sa natíska otázka, či tu nie je prepojenie kontroly populácie s pandemiou.

WHO už v 70. rokoch minulého storočia začala s vývojom vakcíny, ktorá dlhodobo bráni otehotneniu. V 90. rokoch boli v Mexiku, Nikarague a na Filipínach vznesené obvinenia, že táto vakcína bola pod zámienkou očkovania proti tetanu podaná mnohým ženám bez ich vedomia v rámci programov WHO. Podobne v roku 2014 v Keni. Opatrenia na kontrolu populácie nezahŕňajú len kontrolu počtu narodených detí, ale stále viac aj registráciu a monitorovanie biologických charakteristík a aktivít populácií.

Vývoj programov na zavedenie „digitálneho ID“ na jednoznačnú identifikáciu všetkých ľudí napreduje. Timothy Grant Evans, spoluúčinkujúci na „Event 201“ a bývalý manažér WHO v roku 2013 v jednom príhovore na konferencii k 100. výročiu Rockefellerovej nadácie povedal:

„V Bangladéši sa rysujú príležitosti pre celožitovné prenosné elektronické zdravotné záznamy (electronic health record) založené na individuálnych biometrických identifikátoroch priradených pri narodení ako súčasť univerzálneho zdravotného informačného systému. Keď je to možné v Bangladéši, prečo nie na celom svete? Prečo nie je možné priradiť globálne zdravotné identifikačné číslo - alebo GHIN - každému novorodencovi? (...) Vedomosti o tom, čo predstavuje zdravie, exponenciálne rástli a siahajú od biofyzikálnej oblasti vrátane génov a bielkovín až po kognitívnu a behaviorálnu oblasť, sociálnu štruktúru a životné prostredie. A rovnako ako spolupracovník Rockefellera Warren Weaver urýchlil vznik molekulárnej biológie v 20. storočí, máme i my dnes podobnú príležitosť prepojiť molekulárnu epidemiológiu s demografiou obyvateľstva a globálnou ekonomikou a vytvoriť hybridnú disciplínu s názvom „Epidemonomy“ (Epidemonomics). Epidemonómia by mohla získať zásadný pohľad na rozmanitosť a interakcie zdravotných faktorov prostredníctvom nadnárodného výskumu na niekoľkých úrovniach, v ktorom globálna vzorka obsahuje fascinujúcich 10 miliárd jednotlivcov!“

Evansov neologizmus „Epidemonomics“ opisuje vývoj, ktorý sa v súčasnej dobe praktizuje. V Bangladéši prebieha od roku 2019 prísľušný celoštátny pilotný projekt. Biometrické údaje, ako sú odtlačky prstov každého občana, sú digitálne zaznamenané a prepojené s ďalšími osobnými informáciami, ako aj stav očkovania. Do začiatku roku 2020 bolo v Bangladéši vytvorených viac ako 100 miliónov digitálnych identít, oznámil zodpovedný minister krajiny

v správe pre Svetové ekonomické fórum.

Iniciatíva, ktorá je hybnou silou zavedenia globálnej digitálnej identity, nesie meno ID2020 a financuje ju Rockefellerova nadácia, Microsoft, Accenture (globálna spoločnosť poskytujúca odborné služby v oblasti manažerskeho poradenstva), očkovacia aliancia Gavi a iné.

Globálne očkovanie je v rámci ID2020 určené ako „páka“ na zavedenie konceptu digitálnej identity plošne, informuje tlačová správa zo septembra 2019. Ak sa tento plán zrealizuje na celom svete - čo sa už dlhodobo plánuje - výsledkom sú rozsiahle možnosti centrálneho ovládania všetkých takto zaznamenaných osôb.

Norbert Häring, nemecký novinár zaoberajúci sa hospodárstvom (od roku 2002 je redaktorom v odvetí ekonomika a podnikanie v denníku „Handelsblatt“), píše:

Cieľom ID2020 je, aby identita jedinca bola čiastočne alebo úplne nezávislá od národných vlád. Výsledkom sú „svetobčania“, ktorí sú čiastočne emancipovaní od národných vlád, s výnimkou jednej, a to americkej vlády. Od tejto vlády, ktorá reprezentuje a presadzuje pozíciu, v ktorej môže schvaľovať zákony, ktoré musia dodržiavať všetci na celom svete, sa stávajú maximálne závislými. Totiž ich údaje sa zvyčajne nachádzajú na serveroch amerických spoločností, najmä dvoch popredných cloudových služieb od spoločností Amazon a Microsoft. Tieto a ďalšie americké spoločnosti stanovili technické štandardy a centrálny riadený prístup k identifikačným údajom, ktoré sú kontrolované týmito americkými spoločnosťami. (...) Vlády domovských krajín sú v skutočnosti pod zvrchovanosťou vlády USA bez akýchkoľvek občianskych práv USA. (...)

Čína, Rusko a niekoľko ďalších krajín budú oponovať, takže dôjde k rozdeleniu nadvlády nad svetobčanmi. Európa bude spolupracovať, rovnako ostatné priemyselné krajiny v oblasti vplyvu USA a o rozvojových krajinách, ktoré sú závislé od finančnej pomoci Svetovej banky, MMF a Gatesovej nadácie, ani nehovoriac. Keď sa hotovosť zruší, ako to vo Washingtone Better Than Cash Alliance (vláda USA, Gatesová nadácia, Mastercard, Visa, Citi) pod inštrumentalizáciou OSN chce prevádzkovať, sledovanie a kontrola nad ľuďmi a podnikateľmi je takmer úplná, či už vo sfére vplyvu USA alebo Číny, ktorá je v tomto smere ešte ďalej. Digitálne platby sú jednou z hlavných oblastí aplikácie digitálnych identít a poľom, prostredníctvom ktorého je možné ich používanie najefektívnejšie presadzovať.“

Kontrola populácie je dnes teda niečo iné, ako pred 50 rokmi. Je komplexnejšia a totalitnejšia. Výrazne bola urýchlená corona-krízou. Vírus a celosvetový strach z neho ponúkajú vitanú príležitosť na implementáciu rôznych nekalých plánov neobmedzene.

(Pokračovanie v Kultúre č. 1/2022)

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava
Telefón: 0911 286 452
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: Július Binder – Šéfredaktor: Teodor Krížka – Cena jedného čísla je 1.90 € (ročne 39,90 €) – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickej adrese: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418091 alebo 02/54640949 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: teodor.krizka@gmail.com – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

Dovoľte, aby som Vám predstavil dvanásťročného fašistu. Je to skutočná postava.

Aby som vám ho priblížil, opíšem kraj a miesto, kde sa "fašista" narodil a žil dovtedy, kým sa nepustil, lepšie povedané, kým ho neposlali, do sveta – najprv do škôl...

Dedina, v ktorej ľudská zlomyseľnosť vyprodukovala mladého "fašistu" leží na Kysuciach, v doline pod vrchom Ladonhora.

Podľa niektorých máp jej vrchol Ladonhory dosahuje 999 metrov nad hladinou mora. Podľa iných rovných 1000 metrov. Z Ladonhory, ktorá je najväčšou horou Kysuckej vrchoviny, je úžasný pohľad na krajinu, na Malú Fatru, Beskydy a hlboko do Považia.

Dolínou preteká voda, čo sa úradne volá Vadičovský potok. Domáci ju však volajú Rieka. Veľkosť tohto toku však lepšie vyjadruje názov "potok". Jeho prítok je, menovite cez letné mesiace, veľmi malý - len tak po členky. V ňom sa kúpať nedá. Rieka netvorí štrkoviská, rybníky ani jazerá.

Deti a mládež si ale našli spôsob ako tento nedostatok apoň zmierniť. Stavali si na Rieke "plesá". Boli to nádrže, ktoré vznikli postavením hrádze.

Hrádza sa budovala z kameňov a "gúc". "Guca" je pomerne pevná kocka zeminy vyrezanej najlepšie na pažití. Postavením hrádze vzniklo podľa jej výšky "pleso", ktoré siahalo aj po pás.

Teraz, keď som vás trochu zoznámil s prírodným okolím, v ktorom chlapca, ešte v útlom veku, označovali za fašistu, poviem niečo o jeho rodinnom prostredí.

Otec Mikuláš bol z jednej časti drobný roľník a z druhej živnostník. Spolu s jeho otcom Martinom, mojím starým otcom a bratom Šándorom predávali kuchynský riad a pomôcky na domácku výrobu plátna a súkna – krample, brdá, nitelnice. Najviac po trhoch. Z toho dôvodu sa ich povolanie nazývalo trhovcov. Tovar predávali aj po domoch. Táto profesia sa volala podomový obchodník. Otec ju zdedil po našom starom otcovi Martinovi. (Z otcovej práce, z obdobia, keď sme už boli tri deti, bratanec Martin si zachoval takúto spomienku: V čase povstania niesol otec krošňu s tovarom do nejakej dediny v Turci. Tam sa stretol s partizánmi, ktorí mu zobrali tovar a ešte ho nakopali. Lebo nemal v tých hmcoch mäso!) Starý otec - ešte za monarchie - predával pasce na myši a potkany v Berlíne. So sebou si brával - ešte ako päťročného - najstaršieho zo súrodencov - Mikuláša, po rokoch môjho otca. Robil to v nádeji, že pri nŕkaní tovaru domáca pani niečo dá aj chlapčatú a čosi z toho si prinesie domov, lebo tam boli ďalšie hladné hrdlá. Starý otec Martin sa postupne stal zámožným človekom. Odkúpil kúriu grófa Pongráca, obchodoval aj s Čínou, odkiaľ dovážal pekný smaltovaný riad.

Mamka Hermína sa starala o deti, domácnosť a malé hospodárstvo - asi dva hektáre omej pôdy, dve kravičky a prasiatko v cárku.

Keď nás už mali troch, v roku 1943, presvedčila obecná vrchnosť mamu, aby šla do kurzu pôrodných asistentiek v Turčianskom Svätom Martine. (Obecná vrchnosť, to bol pán farár, učiteľ a starosta či richtár, ktorý sa vtedy - bolo to za Slovenského štátu - volal vládnym komisár.) Prijatie do kurzu bolo podmienené tým že uchádzačka vychodila aspoň takzvanú meštiansku školu, meštianku, čo zodpovedalo strednej škole, teda osem - deväť tried, ako tomu bolo neskôršie. Taká škola však bola najbližšie v okresnom meste. Mama ale vychodila - ešte za monarchie - len päť "zim". (Vtedy chodili deti na vyučovanie iba v zime, lebo na jar a v lete boli zapo-

SLOVENSKO MOJE a...

Dvanásťročný fašista

jené do poľných prác.) Od takej požiadavky upustili, lebo mala dobré všeobecné vedomosti, ktoré získala z kázni a časopisov ako Posol Božského Srдца, Svätá rodina, Svetové misie. Ročný kurz úspešne absolvovala a stala sa tak prvou kvalifikovanou pôrodnou asistentkou v dejnách obce a bola prvou ženou, ktorá sa dostala do obcej kroniky. (Dovtedy pri pôrodoch pomáhali ženy, ktoré len čo-to pochytili zo skúseností a hovorili im babicuľa. Asi preto bola vysoká úmrtnosť rodičiek.)

Krátko po tom, ako sa ujala tejto užitočnej páce, dorazila vojna. V máji 1945 sa nám narodil brat Miuláš. Bolo to

v čase, keď sa cez obec, pár metrov od nášho domu, valili ruské tanky.

Naši rodičia si za prvej Slovenskej republiky postavili murovaný dom aj s poľnohospodárskou časťou - maštal, humno... Aj to, menovite závišť, malo vplyv na to, že označili ich potomka za fašistu.

Azda sa mi dosiaľ podarilo zoznámiť čitateľa s prírodným a rodinným prostredím, v ktorom vyrastal "dvanásťročný fašista". Teraz by som chcel upriamiť pozornosť na jeden detail - na pleso.

Tam je ohnisko nášho príbehu.

Nerozumel som tomu, ale musel som sa prarať. Až neskôršie som pochopil, o čo šlo. Deti, ktoré pleso postavili, boli zo spomenutej osady, z dvora U „Lilanôv“, ktorého stredom boli hospodárske staviská, kedysi aj vinné pivnice, ktoré patrili za monarchie obchodníkovi Rothovi. Po vzniku Česko-Slovenska sa budovy dostali do rúk nových užívateľov, ktorí už po prvej svetovej vojne vystupovali v drese, už vtedy volanom komunistický, prípadne boľševický!

Príbeh dvanásťročného fašistu sa však odohráva po druhej svetovej vojne, ako sa všeobecne, aj v novinárskych kruhoch, vravelo „po fronte“. (Ako spomínal Ferdiš Takáč, redaktor Času, prekladateľ, publicista, jezuita, politický väzeň, ktorému udelili na Filozofickej fakulte v Záhrebe titul Doktor honoris causa, napomínal Laco Novoveský novinár, čo použili termín „po fronte“, že správne treba povedať „po oslobodení“.)

Môj otec bol vtedy predseda dedinskej organizácie Demokratickej strany a podpredseda Miestneho národného výboru. A vtedy kruhy, ktoré vítkali ľuďom do hláv, že nie sme „po fronte“, ale „po oslobodení“, vynadali dvanásťročnému chlapcovi, že je fašista a vyhodili ho zo svojho „plesá“.

Príbeh tohto chlapca však nekončí. Ukazuje ho ďalšia spomienka.

Krátko po tom, čo ma chlapci z komunistického dvora vyhнали z „plesá“ ako „fašistu“, pásol som Za dielmi kravy. Prišiel som ku studničke, kľakol som si, nahol sa, chcel som sa napiť. V tom som pocítil úder do hlavy. Zozadu, od chrbta. Nado mnou stál s palicou jeden z chlapcov, čo ma vyhнали z plesá.

Nemal som s ním nič také, prečo mi to spravil, ani že by som mu bol ja niekedy ublížil. Ten úder od chrbta padol azda preto, lebo už vtedy učili i deti „bite fašistov“. Ved' aj vo veľkej politike takto značkovali Demokratickú stranu.

Na záver poznámka k tomu, že šibrinkovanie nadávkou „fašizmus“ je cestou k terorizmu. Inak povedané: Najprv je nadávka do fašistov a potom teroristický úder. Od chrbta, zozadu!

KAROL KUBÍK

